Załącznik nr 5 do Regulaminu konkursu

Instrukcja
do opracowania studium wykonalności

– gospodarka odpadami

Oś IV Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego

Działanie 4.2 Gospodarka odpadami

Numer naboru:

RPPK.04.02.00-IZ.00-18-004/18

KONKURS DEDYKOWANY DLA MOF

WRZESIEŃ 2018

Instrukcja została opracowana przez Instytucję Zarządzającą RPO, na podstawie uregulowań prawnych oraz metodologicznych właściwych dla perspektywy finansowej 2014-2020.

Autor: Grzegorz Topolewicz

Współpraca: Ewa Wiktor

Barbara Małkowska (procedury środowiskowe)
Jerzy Kędzior (zamówienia publiczne)

Spis treści

Stosowane skróty ... 4
Wstęp ... 6
Zakres obowiązywania *Instrukcji* ... 7
Podstawa opracowania *Instrukcji* ... 7
1. Przyczyny realizacji projektu ... 8
1.1. Opis uwarunkowań społeczno-gospodarczych występujących na obszarze oddziaływania projektu .. 8
1.2. Identyfikacja problemów beneficjentów projektu ... 9
2. Opis projektu ... 12
2.1. Cele projektu ... 12
2.2. Przedmiot i produkty projektu ... 15
2.3. Rezultaty projektu ... 15
2.4. Opis i ocena wariantów alternatywnych ... 17
2.5. Powiązania z innymi inwestycjami ... 19
3. Zakres rzeczowy projektu ... 20
3.1. Lokalizacja ... 21
3.2. Opis techniczny projektu ... 22
3.3. Specyfikacja działań podejmowanych w ramach promocji projektu ... 23
3.4. Zgodność z kryteriami dopuszczającymi RPO ... 24
4. Uwarunkowania prawne i organizacyjne ... 24
4.1. Uwarunkowania wynikające z procedur zagospodarowania przestrzennego i prawa budowlanego .. 25
4.2. Zgodność z prawem zamówień publicznych ... 25
4.3. Inne uwarunkowania prawne ... 26
4.4. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych ... 27
4.5. Zgodność projektu z polityką równości szans ... 28
4.6. Charakterystyka wnioskodawcy ... 30
4.7. Partnerzy i opis zasad partnerstwa ... 31
4.8. Uwarunkowania wynikające z realizacji projektu w MOF ... 32
4.9. Opis podmiotu odpowiedzialnego za eksploatację przedmiotu inwestycji po jej zakończeniu ... 32
4.10. Doświadczenie ... 33
5. Analiza finansowa ... 33
5.1. Harmonogram realizacji ... 36
5.2. Nakłady inwestycyjne ... 36
5.3. Źródła finansowania ... 37
5.4. Koszty operacyjne ... 38
5.5. Analiza popytu ... 40
5.6. Przychody ... 42
5.7. Wartość rezydualna ... 43
5.8. Analiza wyniku finansowego – wskaźników finansowych ... 44
5.9. Dochody netto generowane przez projekt ... 45
5.10. Trwałość finansowa projektu ... 49
6. Analiza ekonomiczna ... 51
6.1. Korzyści zewnętrzne wynikające z realizacji projektu ... 51
6.2. Nakłady i koszty społeczno-gospodarcze związane z realizacją projektu ... 53
6.3. Analiza kosztów i korzyści ... 54
7. Analiza systemu rekompensat ... 59
8. Analiza oddziaływania na środowisko ... 60
8.1. Formalno-prawna procedura wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach ... 60
8.2. Zrównoważony rozwój i zmiany klimatu ... 61
8.3. Analiza pozostałych obszarów oddziaływania inwestycji na środowisko ... 62
8.4. Oddziaływanie projektu na obszary Natura 2000 i inne formy ochrony przyrody ... 63
9. Analiza ryzyka i wrażliwości ... 64
Załączniki: ... 66
Analiza finansowa i ekonomiczna w aktywnym arkuszu kalkulacyjnym ... 66

Stosowane skróty

EDB	Ekwiwalent dotacji brutto, obliczony zgodnie z § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej udzielanej w różnych formach (Dz. U. z 2009 r. nr 122 poz. 1008)
Decyzja KE nr 2012/21/UE	Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE 2012 L 7/3)
Instrukcja	Instrukcja do opracowania studium wykonalności – gospodarka odpadami
IZ RPO	Instytucja Zarządzająca RPO – Zarząd Województwa Podkarpackiego
MRIF	Ministerstwo Rozwoju i Finansów
MOF	Miejski Obszar Funkcjonalny
Plan inwestycyjny	Plan inwestycyjny w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w województwie podkarpackim
Podręcznik CBA	*Guide to Cost-benefit Analysis of Investment Projects. Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020*, D. Sartori i inni, KE 2014
PSZOK	Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych
Rekompensata	Rekompensata z tytułu świadczenia usług publicznych, o której mowa w art. 2 lit. g Rozporządzenia nr 1370/2007, tj. każda korzyść (w tym dotacja ze środków funduszy UE), zwłaszcza finansowa, przyznana bezpośrednio lub pośrednio przez właściwy organ z funduszy publicznych w okresie realizacji zobowiązania z tytułu świadczenia usług publicznych lub powiązana z tym okresem
RIPOK	Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych
Rozporządzenie nr 1303/2013	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006
Rozporządzenie nr 1304/2013	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006
Rozporządzenie nr 2015/207	Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) 2015/207 z dnia 20 stycznia 2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do (…) metodyki przeprowadzania analizy kosztów i korzyści, a także zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1299/2013 w odniesieniu do wzoru sprawozdań z wdrażania w ramach celu „Europejska współpraca terytorialna" (załącznik III)
Rozporządzenie nr 215/2014	Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) Nr 215/2014 z dnia 7 marca 2014 r. ustanawiające zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu

	Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego w zakresie metod wsparcia w odniesieniu do zmian klimatu, określania celów pośrednich i końcowych na potrzeby ram wykonania oraz klasyfikacji kategorii interwencji w odniesieniu do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych
Rozporządzenie nr 480/2014	Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego
Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 9 grudnia 2014 r.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 09 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U.2014.1923 z dnia 2014.12.29)
RPO	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020
SW	Studium wykonalności
SWOT	Analiza pozwalająca na uporządkowanie mocnych i słabych stron przedsięwzięcia oraz szans i zagrożeń, które jego dotyczą
SZOOP	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020
Ustawa o czystości	Ustawa z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. z 2018r. poz.1415)
Ustawa o odpadach	Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 992 z późn. zm.)
WPGO	Plan gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego
Wytyczne MIR	Wytyczne MIR w zakresie reguł dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług w ogólnym interesie gospodarczym w ramach zadań własnych samorządu gminy w gospodarce odpadami komunalnymi, MIiR/H/2014-2020/28 (1)10/2015, https://www.mir.gov.pl/strony/zadania/fundusze-europejskie/ wytyczne/ wytyczne-na-lata-2014-2020/#
Wytyczne MRiF	Wytyczne MRIF w zakresie zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód i projektów hybrydowych na lata 2014 – 2020, MR/H 2014-2020/7(2)/02/2017, 17 lutego 2017r., https://www.funduszeeuropejskie.gov.pl/media/35599/Wytyczne_PGD_PH_2014_2020.pdf
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
RIS	Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS3)

Wstęp

Studium wykonalności (ang. *feasibility study,* dalej: SW) jest dokumentem, w którym przeprowadza się pogłębioną ocenę i analizę potencjału projektu. Ma ono wesprzeć proces decyzyjny poprzez obiektywne i racjonalne określenie jego mocnych i słabych stron oraz możliwości i zagrożeń z nim związanych, zasobów, jakie będą niezbędne do realizacji projektu, a także ocenę szans jego powodzenia.
Studium, opracowane zgodnie z niniejszą *Instrukcją*, powinno dawać jasne odpowiedzi na pytania dotyczące inwestycji opisanej we wniosku o dofinansowanie:

Studium przedstawia uzasadnienie realizacji zaplanowanej inwestycji. Pozwala na głębszą analizę i refleksję, czy dany projekt jest najlepszym środkiem do osiągniecia zaplanowanych celów i rozwiązania konkretnych problemów. Wymaga zastanowienia się nad możliwymi wariantami technicznymi i organizacyjnymi.
Prowadzi do oszacowania kosztów i korzyści wynikających z przedsięwzięcia, pozwala inwestorowi ustalić źródła finansowania, przyszłe koszty użytkowania oraz czy będzie on w stanie utrzymać je w przyszłości.
Istotnym elementem studium jest również analiza ryzyka, która pozwala na wczesne ustalenie najważniejszych zagrożeń, działań zaradczych lub – jeśli ryzyko jest zbyt duże – odstąpienie od realizacji albo poszukiwanie innego rozwiązania.
Studium jest obowiązkowym dokumentem wymaganym przy ubieganiu się o dofinansowanie projektów infrastrukturalnych w ramach RPO. Jego zapisy są wiążące dla wnioskodawcy.

Studium wykonalności jest wypełniane w powiązaniu z wnioskiem o dofinansowanie oraz innymi załącznikami. Informacje zawarte w *Studium wykonalności* oraz pozostałych załącznikach muszą być ze sobą zgodne.

Uwaga!
Należy unikać nadmiernego rozbudowywania opisów i podawania informacji zbędnych dla oceny wykonalności projektu.
Informacje powinny być konkretne i jednoznaczne, najlepiej poparte danymi liczbowymi.

Uwaga!

Studium wykonalności należy sporządzić:

- **w formie papierowej w jednym egzemplarzu** w formacie A4, przy czym na nośniku zewnętrznym (np. cd) do wersji papierowej należy załączyć jego **wersję elektroniczną** edytowalną (np. WORD) – zgodnie z Regulaminem konkursu

wraz z

- analizą finansową i ekonomiczną w aktywnym arkuszu kalkulacyjnym (do formy papierowej należy załączyć jego formę elektroniczną w aktywnym arkuszu Excel),

Przedstawienie arkusza kalkulacyjnego w wersji elektronicznej nie zwalnia z obowiązku zaprezentowania w treści studium analiz i obliczeń z konkretnym uzasadnieniem.

Studium wykonalności powinno zawierać informację o osobie/ach i firmie, która je wykonała i powinno być opatrzone podpisami osób upoważnionych do reprezentacji wnioskodawcy.

W przypadku realizacji jednego z kilku etapów większego zadania, studium wykonalności powinno uzasadniać celowość dofinansowania tego etapu, zgodnie z zasadą, że dofinansowanie może uzyskać projekt kompletny, który po zakończeniu będzie funkcjonował i dawał wymierne efekty.

Zakres obowiązywania *Instrukcji*

Niniejsza *Instrukcja* określa zakres studiów wykonalności, które są podstawowymi dokumentami wymaganymi przy ubieganiu się o dofinansowanie projektów ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.

Instrukcja obowiązuje wnioskodawców i instytucje zaangażowane we wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, jako załącznik do regulaminu konkursu (przyjętego na podstawie art. 41 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020, tekst jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 1431).

Instrukcja dotyczy dokumentacji projektów zgłaszanych do dofinansowania w zakresie określonym w Szczegółowym Opisie Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 dla **osi priorytetowej IV Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego Działanie 4.2. Gospodarka odpadami,** w których zakres rzeczowy obejmuje:

1. Kompleksowe projekty skierowane na poprawę gospodarowania odpadami komunalnymi zgodnie z Planem inwestycyjnym w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w województwie podkarpackim:

b) budowa, rozbudowa, przebudowa i/lub wyposażenie **punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych**,

d) działania informacyjno-promocyjne, których celem będzie ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów komunalnych, wyłącznie jeżeli będą one nieodzownym elementem przedsięwzięć wymienionych w lit. b).
Zakres informacji wymaganych w SW może być dodatkowo określony w regulaminie danego konkursu.

Podstawa opracowania *Instrukcji*

Instrukcja powstała w celu doprecyzowania zakresu studiów wykonalności, które powinny spełniać wymogi określone w:

- Rozporządzeniu nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (…)
- Rozporządzeniu nr 480/2014 z dnia 3 marca 2014 r. uzupełniającym Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 (…)
- *Wytycznych* MRiF *w zakresie zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód (…).*
- *Wytycznych MIR w zakresie reguł dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług w ogólnym interesie gospodarczym w ramach zadań własnych samorządu gminy w gospodarce odpadami komunalnymi.*

<u>Pomocniczo mają również zastosowanie</u>:

- Rozporządzenie nr 2015/207 z dnia 20 stycznia 2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 (…), (załącznik III)
- Rozporządzenie nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006
- *Podręcznik CBA*, 2014 r.
- *Wytyczne MIR w zakresie dokumentowania postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych*, MIR/H/2014-2020/31(1)/10/2015, z 19 października 2015 r.,
- *Poradnik przygotowania inwestycji z uwzględnieniem zmian klimatu, ich łagodzenia i przystosowania do tych zmian oraz odporności na klęski żywiołowe, MŚ, http://klimada.mos.gov.pl/*
- *Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020* w tym załącznik nr 2 do w/w Wytycznych - *Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020*
- obowiązujące przepisy i zasady rachunkowości
- ogólnie przyjęte metody analiz finansowych i ekonomicznych.

Niektóre przykłady zaprezentowane w *Instrukcji* zostały opracowane na podstawie treści wniosków złożonych w ramach RPO Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013.

1. Przyczyny realizacji projektu

W rozdziale tym należy przedstawić przyczyny podjęcia realizacji projektu oraz określić problemy, jakie zostaną rozwiązane w wyniku realizacji zaplanowanych działań, zgodnie z poniższymi punktami.

Opis powinien zawierać najistotniejsze informacje i dane statystyczne odnoszące się do zakresu i typu projektu oraz takie, które mogą mieć wpływ na jego przewidywane skutki.

Przedstawiane argumenty należy poprzeć aktualnymi danymi statystycznymi (lub wieloletnimi trendami) oraz określić ich źródło.
Punkt ten powinien być zwięzły, syntetyczny i konkretnie nawiązywać do opisywanego w studium przedsięwzięcia. Należy unikać nadmiernego rozbudowania ww. opisów oraz zamieszczania danych zbędnych z punktu widzenia sektora gospodarki odpadami.

1.1. Opis uwarunkowań społeczno-gospodarczych występujących na obszarze oddziaływania projektu

Punkt obejmuje informacje związane ze społeczno-gospodarczym kontekstem i przyczynami realizacji projektu. W odniesieniu do projektu z zakresu gospodarki odpadami należy między innymi:
Dla projektów, które dotyczą gospodarki odpadami należy między innymi:
- określić obszar objęty analizą (np. gmina, miejscowość) i terytorialny zasięg oddziaływania inwestycji,
- określić rodzaje oraz dane ilościowe dotyczące wytwarzanych, zbieranych i przetwarzanych odpadów,

- opisać czynniki mające wpływ na ilość oraz rodzaj wytwarzanych, zbieranych i przetwarzanych odpadów (np. demograficzne, społeczne, ekonomiczne, komunalne, psychologiczne) na terenie objętym projektem,
- opisać obecny stan funkcjonującej infrastruktury zagospodarowania odpadów/ istniejące rozwiązania związane z realizacją projektu,
- charakterystykę systemu zbiórki odpadów komunalnych, w tym zużytego sprzętu elektronicznego, odpadów niebezpiecznych, wielkogabarytowych oraz poszczególnych rodzajów opadów zbieranych selektywnie,
-
- przedstawić (adekwatnie do zakresu projektu) charakterystykę zakładu gospodarowania opadami,
- przedstawić (adekwatnie do zakresu projektu):
  - ✓ charakterystykę systemu zbiórki odpadów, w tym selektywnego zbierania odpadów komunalnych podzielonych na co najmniej 5 frakcji (papier, metal, szkło, tworzywa sztuczne, odpady biodegradowalne),
  - ✓ charakterystykę gospodarowania odpadami,
- podać informacje o występujących zagrożeniach środowiska związanych z gospodarką odpadami na obszarze oddziaływania inwestycji (w szczególności w przypadku infrastruktury składowisk, punktów zbiórki i zakładów przetwarzania odpadów),
- odpowiedzieć, czy na obszarze oddziaływania inwestycji zapewnione jest spełnienie warunków ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania oraz pozostałych wymogów Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz. Urz. UE 2008 L 312/3), ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 992 z późn. zm.) i pozostałych przepisów związanych z gospodarką odpadami i ochrona środowiska przed ich niepożądanym wpływem,
- inne uwarunkowania stanowiące przyczyny problemów, których rozwiązania dotyczy projekt,
- inne informacje istotne ze względu na zakres i cele projektu.

Opis powinien być rzetelny, jasny, poparty wiarygodnymi danymi. W przypadku podawania danych statystycznych należy określić ich źródło.

1.2. Identyfikacja problemów beneficjentów projektu

Należy wymienić oraz scharakteryzować wszystkie **grupy osób i podmioty**, które będą korzystały z infrastruktury, wyposażenia lub usług przewidzianych do realizacji w ramach projektu. Należy uwzględnić docelowych beneficjentów, których dotyczą działania podejmowane w projekcie, np.:

a) osoby, grupy i społeczności korzystające z usług odbioru i zagospodarowania odpadów;
b) przedsiębiorców,
c) jednostki samorządowe i przedsiębiorstwa, które prowadzą gospodarkę odpadami na obszarze, którego dotyczy projekt,
d) podmioty (w tym organizacje pozarządowe), których cele działania i zadania związane są z ochroną środowiska.

Punkt ten powinien przede wszystkim zawierać:

- opis i analizę problemów, które dotykają bezpośrednich i pośrednich beneficjentów (ale tylko w kontekście przedmiotu projektu),
- opis związków przyczynowo - skutkowych pomiędzy problemami,
- wybór problemów, które projekt ma rozwiązać lub może przyczynić się do ich rozwiązania.

Należy uzasadnić:

- jakie są zagrożenia dla grup zidentyfikowanych jako docelowi odbiorcy wsparcia?
- niedogodności i problemy dla ww. grup docelowych oraz podmiotów i instytucji gospodarowania odpadami i ochrony środowiska, organizacji pozarządowych;
- dlaczego do tej pory potrzeby nie zostały zaspokojone a problemy rozwiązane?
- czy i w jaki sposób realizacja projektu przyczyni się do rozwiązania zidentyfikowanych negatywnych zjawisk?
- czy projekt stanowi odpowiedź na zidentyfikowane problemy/ potrzeby środowiska, społeczności i przedsiębiorstw w zakresie gospodarki odpadami? na jaki czas? jeżeli nie, to w jakim zakresie? czy istnieją rozwiązania alternatywne?
- czy planowane działania są adekwatne do zidentyfikowanych problemów/ potrzeb?

Wskazówki:

1) Projekt zgłaszany do dofinansowania jest środkiem do rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Cele i zakres inwestycji, które będą opisane w kolejnych rozdziałach, muszą ściśle odpowiadać na występujące problemy.
2) Problemy muszą być określone jako sytuacje negatywne. Nie wszystkie sformułowania odzwierciedlają prawidłowo sytuacje negatywne, np. 40% ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania w danym regionie gospodarowania odpadami nie oznacza złej sytuacji, jeżeli do 2020 r. konieczna jest poprawa tego wskaźnika o 5 punktów procentowych, a średnio w województwie odsetek ten wynosi ok. 55 %.
3) Problemy w zakresie gospodarki odpadami mogą wynikać z szeregu niekorzystnych zjawisk społecznych, np. ubóstwa, przyzwyczajenia do „*samodzielnego*" zagospodarowania odpadów, obawy przed ponoszeniem zwiększonych kosztów odbioru odpadów. Ich rozwiązane wyłącznie poprzez inwestycje w infrastrukturę może nie być możliwe, dlatego należy rozważyć jakie działania informacyjne lub porządkowe towarzyszyć będą realizacji inwestycji.
4) Przykłady problemów, które mogą wymagać rozwiązania:
   - ✓ zbyt wiele odpadów, zwłaszcza z gospodarstw domowych trafia do zmieszanych odpadów komunalnych,
   - ✓ niewystarczające ograniczenie odpadów ulegających biodegradacji kierowanych do składowania,
   - ✓ ograniczenia ilościowe odpadów przyjmowanych przez PSZOK od mieszkańców,
   - ✓ ograniczenia dotyczące rodzajów odpadów pochodzących ze strumienia komunalnego, przyjmowanych przez PSZOK.
5) Problemem mogą być wysokie koszty stałe i zmienne związane z gospodarką odpadami, dlatego w projekcie należy rozważać rozwiązania oszczędnościowe, które ograniczą energochłonność procesów odbioru i przetwarzania odpadów.
6) Należy zwrócić szczególną uwagę na możliwość zrównoważonego rozwoju danego obszaru, obiektu, aspekt dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz poszanowanie zasad zakazu dyskryminacji oraz różności kobiet i mężczyzn.

Przykład 1 [1]:

Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w C. jest zamknięte w wyniku decyzji Wojewody Podkarpackiego od 2012 r. Wymaga ono również przeprowadzenia rekultywacji składowiska w terminie do 30.11.2016 r. Decyzja ta została podyktowana tym, że składowisko, po 20 latach użytkowania zostało w zupełności wyeksploatowane. Powierzchnia całkowita składowiska odpadów wynosi 2 ha, a użytkowa na cele składowe 1 ha. Pojemność składowiska wynosi 35 000m^3.

Na składowisku znajdują się głównie odpady z terenu gminy C. oraz Powiatu C., które liczyły w roku zamknięcia składowiska ponad 65 tys. osób oraz ponad 5 tys. podmiotów gospodarczych.

[1] Przykłady 1 oraz 2 opracowano na podstawie opisów problemów z wybranych projektów, które uzyskały dofinansowanie w ramach IV osi priorytetowej RPO WP 2007-2013. Przykłady mają charakter poglądowy.

Pozostawienie składowiska bez rekultywacji oznacza poważne problemy dla środowiska w obszarze jego oddziaływania:
1) Obiekt zlokalizowany jest w bezpośrednim sąsiedztwie otuliny Parku Krajobrazowego oraz GZWP nr …, dla którego stanowi poważne zagrożenie środowiskowe, gdyż posiada jedynie doraźne zabezpieczenia przed infiltracją zanieczyszczonych odcieków do podłoża. Zagrożenia te dotyczą szczególnie wód powierzchniowych i podziemnych.
2) Niezrekultywowane składowisko jest źródłem uciążliwości zapachowej i emisji bioaerozoli do powietrza. Dotyczy to zwłaszcza miejscowości położonych w bezpośrednim obszarze oddziaływania tj. miejscowości C. Jest również źródłem ryzyka epidemiologicznego.
3) W wyniku procesów utleniania odpadów biodegradowalnych składowisko jest źródłem emisji metanu innych gazów cieplarnianych. Poza negatywnym wpływem na atmosferę istnieje ryzyko samoczynnego zapłonu i pożaru, który zwielokrotniłby zanieczyszczenie środowiska.
4) Wysokie koszty związane z monitoringiem niezrekultywowanego składowiska.
5) Innym ważnym problemem związanym z zaniechaniem rekultywacji jest to, że sąsiadujące tereny to w ostatnich latach miejsce o dużej presji budownictwa mieszkaniowego, zarówno indywidualnego jak i wielorodzinnego.
Lokalna społeczność oczekuje, by jak najszybciej zlikwidować istniejące zagrożenie dla środowiska i zminimalizować lub całkowicie wyeliminować opisane powyżej problemy bezpośrednie oraz ich skutki tj. pogorszenie jakości życia mieszkańców, upowszechnienie w otoczeniu wizerunku gminy B. jako gminy zapóźnionej w rozwoju gospodarczym i nieprzyjaznej środowisku przyrodniczemu, pogorszenie atrakcyjności gospodarczej i turystycznej terenu. jednocześnie szeroki zakres wymaganej rekultywacji i przyjęte nowoczesne rozwiązania techniczno-technologiczne oznaczają znaczne nakłady, którym Wnioskodawca nie jest w stanie sprostać bez wsparcia zewnętrznego.

Przykład 2:
Podstawowym problemem uzasadniającym potrzebę realizacji projektu jest konieczność dostosowania gospodarki odpadami realizowanej przez Wnioskodawcę do wymagań określonych w przepisach krajowych i dyrektywach unijnych, dotyczących:

a) wydzielania ze strumienia odpadów komunalnych odpadów niebezpiecznych celem przeciwdziałania zagrożeniom środowiska,
b) zwiększenie ilości odpadów zbieranych selektywnie,
c) zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania zgodnie z przyjętymi progami redukcji.

Realizacja przedsięwzięcia wynika z następujących uwarunkowań:

a) prawnych - wynikających z konieczności dostosowania działań i celów do obowiązujących przepisów prawnych,
b) społecznych – ze względu na zaangażowanie społeczeństwa do selektywnej zbiórki odpadów, podniesienie komfortu życia mieszkańców poprzez stworzenie uporządkowanych miejsc gromadzenia i odbioru odpadów (poprawa estetyki wokół zabudowań mieszkalnych, likwidacja odorów, itp.), stworzenie nowych miejsc pracy;
c) odnoszących się do ochrony środowiska w tym przede wszystkim do zapobiegania degradacji i zagrożeniom dla środowiska poprzez wydzielanie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, ograniczanie ilości odpadów przedostających się do środowiska poprzez stworzenie dla mieszkańców dogodnych warunków gromadzenia odpadów i zapobieganie porzucaniu odpadów na „dzikich wysypiskach";
d) finansowych, które dotyczą ograniczenia dynamiki kosztów związanych ze składowaniem odpadów poprzez inicjowanie działań skłaniających mieszkańców do minimalizacji ilości wytwarzanych odpadów zmieszanych, możliwość pozyskania dotacji unijnych na planowane działania i inwestycje, które nie byłyby możliwe ze środków własnych;
e) technicznych - konieczność poprawy i unowocześnienia systemu gospodarowania odpadami poprzez doposażenie punktów zbierania odpadów w pojemniki, a także ujednolicenie odbioru i transportu odpadów.

W wyniku realizacji projektu zaspokojone zostaną oczekiwania społeczne dotyczące poprawy stanu środowiska, podniesienia komfortu życia mieszkańców oraz ograniczenia dynamiki wzrostu kosztów ponoszonych w związku z odbiorem odpadów.

2. Opis projektu

Projekt składa się z całej serii robót, działań lub usług, których celem jest wykonanie konkretnego zadania. Zadania powinny w istotny sposób wpływać na funkcje obiektu lub działalność wnioskodawcy / beneficjentów. Projekt powinien:

a) posiadać sprecyzowany cel, na którego osiągnięciu się koncentruje
b) mieć spójny i skoordynowany charakter, posiadać określoną funkcję techniczną i czas realizacji
c) powinien obejmować wszystkie działania i wydatki, które umożliwiają jego samodzielne funkcjonowanie po ukończeniu.

W kolejnych punktach tego rozdziału studium należy opisać:

- w jakim celu zgłaszany jest projekt
- co w jego wyniku powstanie
- oraz jakie będą jego efekty.

Opis ten będzie strategią wdrażania projektu. Określa ona uzasadnione cele, rezultaty projektu oraz niezbędne do ich osiągnięcia produkty. Rozdział może być uzupełniony przedstawieniem matrycy logicznej oraz analizy SWOT projektu.

Należy unikać projektów, których zakres dotyczy niepowiązanych ze sobą działań, a ich wspólnym elementem jest tylko to, że dotyczą gospodarki odpadowej.
Zadania składające się na projekt powinny tworzyć spójną i logiczną całość. Efekty projektu powinny być skoncentrowane na rozwiązaniu zidentyfikowanych wcześniej problemów.

Należy pamiętać, iż projekt **powinien stanowić samodzielną** (pod kątem operacyjności) **jednostkę analizy**. Oznacza to, że powinien on obejmować wszystkie zadania inwestycyjne, które sprawiają, że efektem realizacji projektu jest stworzenie w pełni funkcjonalnej i operacyjnej infrastruktury, bez konieczności realizacji dodatkowych zadań inwestycyjnych nie uwzględnionych w tym projekcie.
Z drugiej strony, należy pamiętać, aby w sztuczny sposób nie rozszerzać zakresu projektu poprzez uwzględnianie zadań inwestycyjnych, które nie mają wpływu na zapewnienie operacyjności tego projektu, a ponadto mogą stanowić samodzielną jednostkę analizy, zaś ich cele nie są bezpośrednio powiązane z celami projektu.

2.1. Cele projektu

W tym punkcie należy konkretnie określić, po co zgłaszany jest projekt, dlaczego konieczne jest poniesienie znacznych nakładów finansowych i jakie są spodziewane efekty.

Cel to przyszły stan rzeczy, który jest planowany do osiągnięcia w następstwie podjętych działań. Cele wyrażają sens działania i powinny zostać określone w oparciu o analizę potrzeb (rozdział 1 SW).
<u>Cele projektu mogą być opisane w układzie:</u>

- cel główny (strategiczny)
- cele szczegółowe.

Cele powinny być zawsze związane z długoterminowymi korzyściami, które zostaną osiągnięte poprzez realizację projektu.

Dla projektów, które dotyczą gospodarki odpadami – przykładowo:

- zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów, w tym odpadów komunalnych,
- zmniejszenie masy odpadów składowanych na składowiskach,
- wzrost świadomości na temat prawidłowego sposobu postępowania z odpadami,
- zwiększenie poziomu selektywnej zbiórki odpadów oraz ich przetwarzania zgodnie z wymogami polskich i unijnych przepisów w tym zakresie,
- minimalizacja i eliminacja zagrożeń wynikających z gospodarowania odpadami wytwarzanymi w sektorze komunalnym;
- uporządkowanie gospodarki odpadami,
- zwiększenie poziomu recyklingu i odzysku odpadów zbieranych selektywnie,
- zmniejszenie masy odpadów kierowanych do składowania,
- zapewnienie kompleksowych rozwiązań związanych z gospodarką odpadami od ich zbiórki do unieszkodliwienia lub powtórnego wykorzystania,
- osiągnięcie wymaganej przepustowości / wydajności instalacji przetwarzania odpadów, pojemności składowisk, zdolności przewozowych pojazdów gospodarki odpadami itd.,
- wprowadzenie nowoczesnych technologii, które podniosą efektywność odbioru, przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów,
- odzyskiwanie wartościowych surowców do powtórnego przetworzenia,
- realizacja zadań z zakresu gospodarki odpadami zgodnie z zasadami hierarchii postępowania z nimi,
- poprawa jakości usług,
- zmniejszenie liczby awarii linii technologicznych,
- poprawa warunków i bezpieczeństwa pracy pracowników zbiórki odpadów, PSZOK i zakładów gospodarki odpadami,
- wdrożenie lub poprawa funkcjonowania systemu monitorowania strumienia odpadów oraz procesów ich przetwarzania,
- zmniejszenie ryzyka zanieczyszczenia odpadami:
    - terenów leśnych, cieków i zbiorników wodnych, pól uprawnych,
    - indywidualnych i zbiorowych ujęć wody,
    - obszarów objętych strefami ochrony, formami ochrony przyrody, występowania gatunków chronionych,
    - powietrza w wyniku nielegalnego ich spalania;
- ochrona zdrowia mieszkańców przed negatywnym wpływem niewłaściwej gospodarki odpadami komunalnymi, przemysłowymi i niebezpiecznymi,
- zmniejszenie kosztów jednostkowych gospodarki odpadami,
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców,
- wyrobienie nawyków porządku, oszczędności i gospodarności,
- poprawa warunków zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- poprawa wizerunku gminy / miejscowości.

Wymienione wyżej przykładowe cele wymagają konkretyzacji i zindywidualizowanego podejścia w każdym projekcie.

Należy zwrócić uwagę, aby cele projektu zdefiniowane w analizie spełniały następujące założenia:
a) jasno wskazywały, jakie korzyści społeczno-gospodarcze można osiągnąć dzięki wdrożeniu projektu,
b) były logicznie powiązane ze sobą (w przypadku, gdy w ramach projektu realizowanych jest jednocześnie kilka celów),
c) na tyle, na ile to możliwe powinny zostać skwantyfikowane poprzez określenie wartości bazowych i docelowych oraz metodę pomiaru poziomu ich osiągnięcia,
d) określały, czy całkowite korzyści (tzw. całościowy przyrost dobrobytu) osiągnięte w wyniku realizacji projektu uzasadniają jego koszty,
e) były logicznie powiązane z ogólnymi celami odnośnych funduszy, tj. wymagane jest określenie zbieżności celów projektu z celami realizacji danej osi priorytetowej programu operacyjnego.

- Wytyczne MRiF.

Narzędziem, które umożliwi spełnienie ww. wymogów może być analiza SMART, która wymaga sprawdzenia celów projektu pod względem podstawowych parametrów (wskaźników oddziaływania) oraz określa ramy czasowe ich osiągnięcia.
Analiza SMART może mieć postać tabeli:

***Specific* (konkretny)**	–	czy cel jest ujęty w sposób konkretny?
***Measurable* (mierzalny)**	–	czy można zmierzyć poziom jego osiągnięcia?
***Achievable/available* (osiągalny)**	–	czy cel jest wyrażony liczbowo?
***Realistic* (realistyczny)**	–	czy cel jest możliwy do osiągnięcia w założonym zakresie i skali oddziaływania?
***Timed* (określony w czasie)**	–	czy cel jest określony w czasie?

Podejmowane działania muszą uwzględniać specyfikę regionalną i odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, z zachowaniem odniesienia do zasad ustalonych w ramach właściwych polityk krajowych. Podczas formułowania celów projektu należy uwzględnić:
- długofalowe uwarunkowania występujących problemów,
- możliwe efekty synergii,
- spójności interwencji,
- potencjał rozwoju danego sektora.

Typowe błędy dotyczące określania celów projektu:
1) cele są faktycznie działaniami zaplanowanymi w projekcie, np.:
   - *celem projektu jest budowa instalacji do kompostowania…*
   - *celem projektu jest modernizacja ciągu technologicznego sortowni…*
2) cele nie są mierzalne lub w projekcie nie określono wskaźników pomiaru,
3) brak powiązania celów projektu ze zdiagnozowanymi problemami, jeśli wcześniej nie podano konkretnych problemów gospodarki odpadowej,
4) cele są nieadekwatne do zakresu projektu i potrzeb odbiorców lub nie spowodują trwałego rozwiązania problemów :
   - *celem projektu jest kompleksowe rozwiązanie problemów rozwoju gospodarki odpadami występujących na obszarze działania RIPOK, podczas gdy projekt przewiduje tylko fragmentaryczną rozbudowę sortowni odpadów i zakup kilku śmieciarek.*

2.2. Przedmiot i produkty projektu

W punkcie niniejszym należy krótko opisać, co będzie przedmiotem projektu (efekty rzeczowe), przy wykorzystaniu danych liczbowych i podstawowych parametrów technicznych inwestycji.

Planowane przedsięwzięcie należy również opisać za pomocą wskaźników produktu ustalonych dla danego naboru wniosków o dofinansowanie. Wskaźniki produktu odnoszą się do bezpośrednich, materialnych efektów realizacji przedsięwzięcia, które można zmierzyć konkretnymi wielkościami fizycznymi. Wskaźniki powiązane są bezpośrednio z wydatkami ponoszonymi w projekcie. Przy doborze wskaźników należy kierować się koniecznością szczegółowego zobrazowania zakresu projektu.
Każdy projekt powinien mieć przynajmniej jeden wskaźnik produktu.
Nie ma ograniczenia co do ilości wybieranych wskaźników. Jednakże należy mieć na uwadze, że każdy z nich musi być przez beneficjenta monitorowany i potwierdzony, stosowną, zadeklarowaną w studium wykonalności dokumentacją. Osiągnięcie wskaźników powinno zostać wykazane najpóźniej we wniosku o płatność końcową.
W przypadku projektów partnerskich należy dodatkowo wskazać, który partner odpowiada za osiągnięcie danego wskaźnika (lub jakiej wartości cząstkowej).
Wskaźniki produktu są niezbędne do monitorowania postępu realizacji projektów i Programu.

Zaleca się zastosowanie tabeli, np. jak niżej:

Wskaźniki	***Jednostka miary***	***Wartość docelowa***
Wskaźniki kluczowe		
(nazwa) *(czego dotyczy?)*	*(jednostka)*	*(wartość)*
Wskaźniki specyficzne dla programu		
Wskaźniki specyficzne dla projektu		

Informacje muszą być zgodne z wnioskiem o dofinansowanie.
Wartości uzyskanych produktów wynikać będą najczęściej z protokołów odbioru robót, dostaw i usług, inwentaryzacji geodezyjnej powykonawczej i innych dokumentów związanych z rozliczeniami inwestora z wykonawcą.
Wskaźniki produktu występują z dniem odbioru i przekazania inwestycji do użytkowania.

Poza określeniem wskaźników konieczne jest przedstawienie krótkiej informacji, czego dany wskaźnik dotyczy – zgodnie z zakresem danego projektu. Należy konkretnie uzasadnić planowane do uzyskania wartości wskaźników, a także zwrócić uwagę na rzetelne i wyważone planowanie ich wartości.

Brak osiągnięcia zaplanowanych wskaźników może wiązać się z koniecznością zwrotu części lub całości dofinansowania.

2.3. Rezultaty projektu

Rezultaty opisują wpływ zrealizowanego przedsięwzięcia na grupy docelowe (np. uczniów, studentów) i otoczenie społeczno-ekonomiczne, uzyskany bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu. Wskaźniki rezultatów są niezbędne do monitorowania efektów realizacji projektów i Programu.

Wymagane jest podanie wskaźników ustalonych dla danego naboru wniosków o dofinansowanie. Wartości należy podać zgodnie z ustaloną dla danego wskaźnika jednostką miary.
Zaleca się przy tym zastosowanie tabeli, np.:

Wskaźniki	**Jednostka miary**	**Wartość bazowa (rok ….)**	**Wartość docelowa (rok ….)**	**Wartość wskaźnika w pierwszym roku po zakończeniu realizacji projektu**	**Dokumenty na podstawie których określona i rozliczona będzie wartość wskaźnika**
Wskaźniki kluczowe					
(nazwa)	*(jednostka)*	*(wartość)*	*(wartość)*	*(wartość)*	*(nazwa dokumentu)*
Wskaźniki specyficzne dla programu					
(nazwa)	*(jednostka)*	*(wartość)*	*(wartość)*	*(wartość)*	*(nazwa dokumentu)*
Wskaźniki specyficzne dla projektu					
(nazwa)	*(jednostka)*	*(wartość)*	*(wartość)*	*(wartość)*	*(nazwa dokumentu)*

W kolumnie *Rok bazowy* należy podać wartość bazową wskaźnika, czyli stan wyjściowy sprzed rozpoczęcia realizacji projektu. Wartość bazowa wskaźnika rezultatu powinna wynosić 0 (za wyjątkiem sytuacji, w których realizacja projektu skutkować będzie zmianą w postaci wzrostu, np. wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w obiektach).
Wartość wskaźnika w roku bazowym podajemy dla roku kalendarzowego.
Termin osiągnięcia zaplanowanej wartości wskaźników jest uzależniony od harmonogramu realizacji inwestycji. Wartości docelowe należy podać:

- w terminie zakończenia rzeczowej realizacji projektu, jeśli wskaźnik można wykazać w tym okresie (rok docelowy n) lub
- w okresie 12 miesięcy od zakończenia okresu realizacji projektu określonego we wniosku o dofinansowanie (rok docelowy n+1).

Uwaga!
Wartość docelową wskaźnika należy podać tylko w jednym roku, tym w którym nastąpi faktyczne osiągnięcie wskaźnika (w drugiej kolumnie należy wpisać 0).

Poza określeniem wskaźników konieczne jest przedstawienie krótkiego opisu, w którym należy określić, czego dany wskaźnik dotyczy - w odniesieniu do specyfiki danego projektu oraz przedstawić konkretne uzasadnienie dla planowanych do uzyskania wartości wskaźników.
W przypadku projektów partnerskich należy dodatkowo wskazać, który partner odpowiada za osiągnięcie danego wskaźnika (lub jakiej wartości cząstkowej).
Ze szczególną uwagą i rzetelnością określić i uzasadnić należy wskaźniki rezultatu, które mają wpływ na dokonanie oceny jakościowej wniosku o dofinansowanie. Dodatkowe wymagania i wyjaśnienia mogą być w tym zakresie podane w dokumentacji konkursowej danego naboru wniosków. Podobnie jak w przypadku wskaźników produktu, należy liczyć się z koniecznością uzyskania zaplanowanych wartości. Należy zapewnić spójność podawanych danych z informacjami przedstawionymi we wniosku o dofinansowanie oraz załączniku specyfikacja zakresie kryteriów oceny merytorycznej - jakościowej.

Uzasadnienie zaplanowanych wskaźników powinno uwzględniać odpowiednie przeliczenia i szacunki oparte na analizie potrzeb i możliwości, a także wymogi Planu inwestycyjnego w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w województwie podkarpackim oraz Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego (WPGO).

Należy również określić źródło danych do monitorowania poziomu osiągnięcia wskaźników. Mogą to być różnego rodzaju sprawozdania, raporty i dokumenty finansowo-księgowe itd. Należy zadbać, aby dokumenty te w swojej treści jednoznacznie potwierdzały fakt osiągnięcia wskaźników.

2.4. Opis i ocena wariantów alternatywnych

1) Na wnioskodawcy spoczywa obowiązek wykazania, że wybrany przez niego wariant realizacji projektu reprezentuje najlepsze spośród wszelkich możliwych alternatywnych rozwiązań.
2) W tym celu wnioskodawca powinien przeprowadzić analizę wykonalności, analizę popytu oraz analizę opcji (rozwiązań alternatywnych).
3) Celem analizy wykonalności jest zidentyfikowanie możliwych do zastosowania rozwiązań inwestycyjnych, które można uznać za wykonalne m.in. pod względem technicznym, ekonomicznym, środowiskowym i instytucjonalnym.
(…)
Po przeprowadzeniu analizy wykonalności, analizy popytu oraz analizy opcji wnioskodawca powinien dokonać wyboru rozwiązania do zastosowania i sformułować jego uzasadnienie
- Wytyczne MRiF.

Wnioskodawca powinien opisać:
- jakie rozważał sposoby rozwiązania problemów opisanych w rozdziale 1,
- jakie są ich uwarunkowania, zalety i wady,
- dlaczego wybrano wariant objęty wnioskiem o dofinansowanie.

Należy odnieść się do alternatywnych możliwych rozwiązań zakresu projektu (czyli alternatywnego projektu). Należy rozpatrywać wariantowe rozwiązania w zakresie:
- lokalizacji,
- zakresu i metody rozwiązania problemu (np. zastosowanie innego rodzaju technologii lub infrastruktur),
- skali projektu.

Jeżeli projekt dotyczy budowy nowej infrastruktury, należy szczegółowo przenalizować warianty polegające na adaptacji lub modernizacji istniejącej infrastruktury dotyczącej gospodarki odpadami.

	Przykładowe warianty
Lokalizacja	– inna lokalizacja infrastruktury, w tym w związku z ryzykiem np. powodzi związanym ze zmianami klimatu i zanieczyszczeniami, – stosowanie form „rozproszonych"/mobilnych lub koncentracja – w jednym obiekcie (np. PSZOK),
Zakres projektu	– działania kompleksowe lub ograniczone, – budowa nowego lub rozbudowa istniejącego obiektu, – różne rozwiązania technologiczne dla procesów unieszkodliwiania odpadów, – koncentracja na danej formie działalności lub jej różnicowanie, – inny sposób zapewnienia prawidłowej gospodarki odpadami (np. rozwiązania organizacyjno-prawne, wywóz niektórych frakcji do innych zakładów na terenie regionu gospodarowania odpadami itd.),
Skala projektu	– dostosowanie zakresu projektu do potrzeb (np. objęcie siecią PSZOK tylko obszarów o największej gęstości zaludnienia), liczby i rodzajów użytkowników.

Podczas oceny wariantów alternatywnych należy przede wszystkim określić:

- konieczne do poniesienia nakłady i koszty przyszłej eksploatacji,
- w jakim stopniu rozwiązanie alternatywne pomoże rozwiązać problemy opisane w rozdziale 1 studium,
- jakie są uwarunkowania i czy jest ono możliwe do realizacji.

Niewystarczająca będzie analiza:

- która dotyczy tylko porównania wariantu bezinwestycyjnego z wariantem wybranym do realizacji,
- finansowania takiej samej inwestycji za pomocą kredytu,
- różnych lokalizacji, które nie są związane z istotnymi różnicami uwarunkowań prawnych, technicznych, dostępności, kosztów i efektów przedsięwzięcia.

a) **Podstawową metodą służącą porównaniu wariantów alternatywnych jest analiza dynamicznego kosztu jednostkowego (DGC). Jest ona wymagana dla projektów o wartości kosztów kwalifikowanych od 4 mln zł.**

Dynamiczny koszt jednostkowy DGC (*Dynamic Generation Cost*) opisuje, jakie mogą być koszty przedsięwzięcia przypadające na użytkownika infrastruktury. Obliczany jest z uwzględnieniem dyskontowania przepływów pieniężnych za pomocą wzoru:

$$DGC = p_{EE} = \frac{\sum_{t=0}^{t=n} \frac{KI_t + WE_t}{(1+i)^t}}{\sum_{t=0}^{t=n} \frac{EE_t}{(1+i)^t}}$$

p_{EE} cena za jednostkę miary rezultatu;
KI_t nakłady inwestycyjne poniesione w danym roku;
WE_t wynik finansowy etapu eksploatacji – koszty operacyjne skorygowane o ewentualne przychody;
i stopa dyskontowa;
t rok, przyjmuje wartości od 0 do n;
EE_t miara rezultatu,

Okres analizy kosztów przedsięwzięcia powinien odpowiadać okresowi referencyjnemu analizy finansowej projektu.

Jako miarę rezultatu należy przyjąć:

Typ projektu	**Miara rezultatu**	**Jednostka**
infrastruktura zakładów gospodarki odpadami	*Ilość przetwarzanych / unieszkodliwianych odpadów*	*Mg/rok*
Infrastruktura PSZOK	*Liczba osób objętych systemem selektywnej zbiórki odpadów* *lub* *Ilość odpadów zbieranych selektywnie*	*Osoby lub Mg/rok*
rekultywacja zamkniętych składowisk	*Powierzchnia składowisk poddanych rekultywacji*	*ha*

b) Uzupełnieniem analizy DGC powinno być porównanie poszczególnych wariantów w oparciu o kryteria jakościowe. **Jest ono wymagane dla projektów o wartości kosztów kwalifikowanych poniżej 4 mln zł.** Przykładowe kryteria analizy:

- wymagane do poniesienia nakłady i koszty utrzymania,
- uwarunkowania (prawne, organizacyjne, środowiskowe, lokalizacyjne itd.) i realność realizacji,
- liczba osób objętych systemem odbioru odpadów,
- ilość przetworzonych/ unieszkodliwionych odpadów,
- wpływ na gospodarkę odpadami przemysłowymi i niebezpiecznymi,

- wpływ na ochronę środowiska (wodnego, powietrza, czystość lasów, redukcja bioaerozoli, zagrożenia epidemiologicznego itd.),
- poprawa dostępności i jakości i ilości świadczonych usług w zakresie odbioru odpadów,
- zmniejszenie zużycia energii i emisji gazów cieplarnianych przez infrastrukturę zakładów gospodarki odpadami (energochłonność procesów technologicznych, emisja metanu ze składowisk, emisja z kompostowni)
- odporność na zmiany klimatu – np. przedłużające się susze, ekstremalne temperatury, zagrożenie powodzią itd.
- możliwość realizacji nowoczesnych rozwiązań technologicznych,
- trwałość prac i zapewnienie przepustowości, wydajności, możliwości rozwoju na przyszłość,
- akceptację społeczną dla poszczególnych wariantów,
- zwiększenie świadomości ekologicznej,
- wpływ na rozwój gospodarczy i eliminacja problemów z dostępem do podstawowej infrastruktury dla przedsiębiorców,
- poprawa bezpieczeństwa pracowników zakładów gospodarki odpadami,
- zmniejszenie kosztów gospodarki odpadami.

Analiza tego typu powinna uwzględniać krótkie uzasadnienie oraz punktową ocenę spełnienia kryterium dla poszczególnych zaproponowanych wariantów. Poszczególnym kryteriom można przy tym przypisać określoną wagę, tj. współczynnik ważności danego kryterium w porównaniu do pozostałych. Preferowane powinno być rozwiązanie, które uzyska najwyższą łączną ocenę.

Przykład:

	Kryterium 1	*Kryterium 2*	*Kryterium 3*	*Suma punktów*
Wariant 1	…	…	…	…
Wariant 2	…	…	…	…
Wariant 3	…	…	…	…

2.5. Powiązania z innymi inwestycjami

Należy zamieścić krótką, konkretną informację o powiązaniach projektu z innymi działaniami podejmowanymi przez różne podmioty, czyli:
- zbliżonych pod względem lokalizacji
- dotyczących tej samej grupy odbiorców (interesariuszy)
- dotyczących tego samego lub zbliżonego problemu lokalnej społeczności.

Informacje mogą być podane w formie tabeli. Można zamieścić mapkę lub schemat ideowy powiązań.

<u>W przypadku projektów z zakresu gospodarki odpadami należy w szczególności uwzględnić:</u>
- plany inwestycyjne w zakresie zagospodarowania przestrzennego, uzbrojenia terenów pod zabudowę mieszkaniową i przygotowania terenów inwestycyjnych,
- inne niż ujęte w projekcie planowane inwestycje w zakresie infrastruktury gospodarki odpadami, w szczególności wymienione w *Planie inwestycyjnym w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w województwie podkarpackim*,
- powiązania projektu z innymi inwestycjami zidentyfikowanymi w *WPGO*, które służą stworzeniu kompleksowego systemu zagospodarowania odpadów w ramach regionu obsługiwanego przez daną RIPOK i województwa,
- plany związane z wdrażaniem systemów monitorowania przemieszczania odpadów oraz kontroli przebiegu procesów technologicznych,

– zamierzenia dotyczące utworzenia stref ochronnych, obszarowych form ochrony przyrody oraz ochrony gatunkowej.

Punkt ten ma szczególne znaczenie dla projektów realizowanych w formule ZIT oraz realizowanych na terenie MOF. Dla takich inwestycji istnieje wymóg powiązania, przenikania i uzupełniania się projektów z innymi przedsięwzięciami, finansowanymi z różnych źródeł (nie tylko ze środków UE). Działania takie podejmowane powinny być w celu uzyskania wartości dodatkowej, efektu synergii, który spowoduje większe korzyści niż realizacja odrębnych inwestycji.

Należy konkretnie przedstawić projekty zrealizowane lub planowane do wykonania w latach 2014-2020 (z różnych źródeł), mające związek ze składanym projektem Zastosować można tabelę:

Tytułu projektu (zakres)	Wartość całkowita	Źródła i wartość dofinansowania	Okres realizacji	Uzasadnienie związku z projektem
…	…	…	…	…

3. Zakres rzeczowy projektu

Projekt powinien stanowić samodzielną (pod kątem operacyjności) jednostkę analizy. Oznacza to, że powinien on obejmować wszystkie zadania inwestycyjne, które sprawiają, że efektem realizacji projektu jest stworzenie w pełni funkcjonalnej i operacyjnej infrastruktury, bez konieczności realizacji dodatkowych zadań inwestycyjnych nie uwzględnionych w tym projekcie. Jeśli okazałoby się, że przedmiotowy projekt nie spełnia powyższego warunku (np. jest tylko jedną z faz większego przedsięwzięcia i nie jest operacyjny jako samodzielna jednostka) wówczas należy rozszerzyć przedmiot analizy o dodatkowe zadania inwestycyjne, które będą rozpatrywane całościowo, jako jeden projekt (…). Z drugiej strony, należy pamiętać, aby w sztuczny sposób nie rozszerzać zakresu projektu poprzez uwzględnianie zadań inwestycyjnych, które nie mają wpływu na zapewnienie operacyjności tego projektu, a ponadto mogą stanowić samodzielną jednostkę analizy, zaś ich cele nie są bezpośrednio powiązane z celami projektu.

- Wytyczne MRiF.

Projekt składa się z całej serii robót, działań lub usług, których celem jest wykonanie konkretnego zadania. Zadania powinny w istotny sposób wpływać na funkcje obiektu lub działalność wnioskodawcy / beneficjentów. Projekt powinien:

a) posiadać sprecyzowany cel, na którego osiągnięciu się koncentruje
b) mieć spójny i skoordynowany charakter, posiadać określoną funkcję techniczną i czas realizacji
c) powinien obejmować wszystkie działania i wydatki, które umożliwiają jego samodzielne funkcjonowanie po ukończeniu.

<u>W kolejnych punktach tego rozdziału studium należy opisać</u>:

– w jakim celu zgłaszany jest projekt,
– co w jego wyniku powstanie,
– oraz jakie będą jego efekty.

Opis ten będzie strategią wdrażania projektu. Określa ona uzasadnione cele, rezultaty projektu oraz niezbędne do ich osiągnięcia produkty. Rozdział może być uzupełniony przedstawieniem matrycy logicznej oraz analizy SWOT projektu.

3.1. Lokalizacja

W przypadku:

a) inwestycji punktowych (np. PSZOK, obiekty sortowni, składowisko) należy podać:
   - lokalizację obiektu (budynku, budowli), którego dotyczy projekt (adres, nr działki, miejscowość) wraz z opisem funkcji obiektu,
   - określenie regionu gospodarki odpadami, zgodnie z WPGO.

Należy przedstawić informację, czy oraz na jakiej podstawie wnioskodawca posiada prawo do dysponowania nieruchomościami, na których realizowane będą roboty budowlane lub inne działania niezbędne dla realizacji projektu.

Należy również opisać przypadki, gdy realizacja inwestycji wymaga przeprowadzenia wykupów nieruchomości. Konieczne jest wówczas określenie podstawy przyjętej wyceny (operatu sporządzonego przez rzeczoznawcę).
Należy jednoznacznie określić tytuły prawne do nieruchomości wraz z dokumentami (np. sygnatury wpisów do ksiąg wieczystych, a w przypadku ich braku: repertorium aktów notarialnych, sygnatury decyzji administracyjnych itd.).

Można w tym celu wykorzystać tabelę:

Lp.	*Nr działki*	*Obręb ewidencyjny*	*Adres*	*Nazwa obiektu*	*Tytuł prawny oraz oznaczenie dokumentów*
1.	…	…	…	…	…

Dopuszcza się możliwość posiadania prawa do dysponowania nieruchomościami na cele budowlane (lub cele projektu w przypadku dostaw) na podstawie:
- własności
- współwłasności (za zgodą wszystkich współwłaścicieli)
- użytkowania wieczystego
- trwałego zarządu
- ograniczonego prawa rzeczowego
- innego stosunku zobowiązaniowego, który przewiduje uprawnienie do wykonywania robót i obiektów budowlanych lub dysponowania nimi na cele projektu, w przypadku dostaw.

W sytuacji braku prawa własności wnioskodawca powinien opisać, w jaki sposób zagwarantował możliwość wykonania i trwałości projektu (przez okres realizacji projektu i minimum 5 lat od płatności końcowej lub w okresie ustalonym zgodnie z przepisami o pomocy publicznej, zgodnie z art. 71 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r., Dz. Urz. UE L 347/320).

Uwaga!
Posiadanie samoistne jest stanem faktycznym i w sytuacji gdy nie zostało poparte istniejącym tytułem prawnym nie mieści się w katalogu tytułów dopuszczonych dokumentacją konkursową dla wykazania prawa do dysponowania nieruchomością, która wykorzystywana będzie do realizacji projektu.
W związku z powyższym wydatki dotyczące prac realizowanych na działkach objętych posiadaniem samoistnym będą uznane za wydatki niekwalifikowane.

W podrozdziale tym należy również krótko scharakteryzować:

- warunki gruntowo-wodne,
- dostępność uzbrojenia technicznego,
- obecny sposób zagospodarowania danego terenu / obecne funkcje i stan obiektu,
- powiązanie z innymi obiektami infrastrukturalnymi,
- możliwość prowadzenia i zabezpieczenia budowy, występowanie stref ochronnych, odległość od zabudowy mieszkaniowej itp.

Opis powinien być, w miarę możliwości, **uzupełniony mapką poglądową** przedstawiającą inwestycję na tle obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego terenu (lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - w przypadku braku planu), a także:

- powiązania planowanej inwestycji z zabudową mieszkaniową, przemysłową,
- obszar oddziaływania projektu,
- komunikację z obiektem i powiązania z innymi obiektami uzupełniającymi, pełniącymi uzupełniające lub komplementarne funkcje (np. przy budowie sieci PSZOK zaleca się przedstawić kierunki transportu zebranych odpadów i instalację ich dalszego przetwarzania itd.).

Jeżeli projekt dotyczy obiektu budowlanego, należy przedstawić szkic lub plan usytuowania budynku na posesji, np. mapę do celów projektowych, rzuty poszczególnych kondygnacji (jeżeli są już dostępne) lub szkic, który przedstawia funkcje obiektu. W przypadku projektów dotyczących wyposażenia, należy pokazać pomieszczenie, w którym będzie ono umieszczone oraz sposób komunikacji wewnętrznej i na zewnątrz pomieszczenia.

Dopuszczalne jest odwołanie do map, które stanowią załącznik do wniosku o dofinansowanie (zał. 10).

Należy również zwrócić uwagę na preferencje terytorialne, które określono jako kryterium oceny merytorycznej jakościowej dla Działania 4.2.
W tym punkcie należy przedstawić konkretne i jednoznaczne uzasadnienie tego, czy warunki uzyskania dodatkowych punktów są spełnione. Należy określić czy zakres rzeczowy realizowany będzie na terenie gmin objętych Programem Strategicznego Rozwoju Bieszczad i/lub Programem Strategicznym „Błękitny San”.

3.2. Opis techniczny projektu

Informacje niezbędne w niniejszym punkcie pochodzić będą w pierwszej kolejności z posiadanej przez Wnioskodawcę dokumentacji technicznej. Należy jednak wybrać informacje najistotniejsze.

Opis powinien uwzględniać czytelny podział na poszczególne budynki, instalacje i obiekty budowlane. Jeżeli przedsięwzięcie składa się z kilku etapów lub stanowi etap większego przedsięwzięcia, należy scharakteryzować każdy z nich.

W przypadku projektów dotyczących przebudowy, rozbudowy istniejącego obiektu budowlanego (instalacji), należy najpierw w zwięzły sposób opisać jego stan obecny.

Jeżeli nie wszystkie wydatki na roboty budowlane w projekcie mogą być kwalifikowane do dofinansowania – należy jednoznacznie wskazać:

- jakie roboty nie są kwalifikowane (zakres, powierzchnia, funkcje),
- przyczynę braku kwalifikowalności,

- metodę wyłączenia (zakres, % powierzchni, stopień wykorzystania itd.), przy czym musi być ona zgodna z uregulowaniami Katalogów wydatków kwalifikowalnych i niekwalifikowalnych w ramach poszczególnych osi priorytetowych, działań i poddziałań - zakres EFRR - wydatków dla danego typu projektów.

W przypadku działań **informacyjno-promocyjnych** przewidzianych do realizacji w ramach przedmiotowych projektów należy szczegółowo opisać w jaki sposób będą one zrealizowane, np.

- zidentyfikować potencjalne grupy docelowe,
- opisać główne założenia działań informacyjno-promocyjnych,
- określić optymalne kanały dotarcia/ narzędzia/ metody przekazu informacyjno-promocyjnego,
- określić czas trwania,
- opisać oczekiwane efekty działań informacyjno-promocyjnych.

W niniejszym punkcie należy określić także czy dany projekt obejmuje dostawy, i/lub usługi przewidziane do realizacji w ramach projektu.
Szczegółowe informacje dotyczące usług należy zamieścić w specyfikacji dostaw/ usług (załącznik nr 9 do wniosku).

WAŻNE!

W odniesieniu do projektów dotyczących **Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych** w tym miejscu należy odnieść się do (w przypadku spełniania przez projekt wskazanych kryteriów):

- **kryterium merytorycznego jakościowego nr 2 Przygotowanie do ponownego użycia.** W sposób wyczerpujący i jednoznaczny należy opisać działania dotyczące prowadzenia i funkcjonowania centrów do przygotowania do ponownego użycia.
- **kryterium merytorycznego jakościowego nr 3 Kompleksowość działalności w gospodarce odpadowej.** W sposób wyczerpujący i jednoznaczny należy opisać rozwiązania zapewniające najlepsze pro środowiskowe działania wnioskodawcy i partnera/partnerów prowadzone na dzień składania wniosku oraz będące efektem realizacji projektu w ramach swojej działalności.
- **kryterium merytorycznego jakościowego nr 4 Planowana liczba frakcji odpadów komunalnych objętych selektywną zbiórką w punktach selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.** W sposób jednoznaczny należy opisać sytuację sprzed realizacji projektu oraz stan wynikający z jego realizacji.
- **kryterium merytorycznego jakościowego nr 5 Działania związane z ograniczeniem powstawania odpadów.** W sposób wyczerpujący i jednoznaczny należy opisać działania informacyjno – promocyjnych, których celem będzie ograniczenie powstawania odpadów, w tym np.:
  - edukacja i promowanie zapobiegania powstawaniu odpadów wśród mieszkańców i w instytucjach;
  - działania nakierowane na edukację i oddziaływanie na decyzje konsumenckie mieszkańców.

3.3. Specyfikacja działań podejmowanych w ramach promocji projektu

W punkcie należy zamieścić:

- opis promocji projektu realizowanego ze środków publicznych, w tym współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
- kalkulację kosztów działań promocyjnych
- informację, czy stanowią one wydatek kwalifikowany w projekcie.

Obowiązki związane z promocją projektu określa załącznik nr 6 do umowy o dofinansowanie (Obowiązki informacyjne beneficjenta).

Zgodnie z obowiązującymi dokumentami IZ RPO wydatki kwalifikowane w zakresie promocji dotyczyć mogą tylko wykonania:

- tablic informacyjnych i pamiątkowych (jeśli dofinansowanie przekracza 500 tys. euro),
- trwałych plakatów.

Przez trwały plakat rozumiemy jego wykonanie z tworzywa, które umożliwia zachowanie jego funkcji przez min. cały okres realizacji projektu.
Wydatki związane z innymi działaniami promocyjnymi wnioskodawca pokrywa ze środków własnych.

Działania związane z ograniczeniem powstawania odpadów, tj. uwzględnienie w projekcie działań informacyjno – promocyjnych, których celem będzie ograniczenie powstawania odpadów, nie powinno być wymieniane jako element promocji projektu. Działania informacyjno-promocyjne w zakresie gospodarki odpadami powinny być uwzględniane jako element usług w projekcie i opisane w podrozdziale 3.2.

3.4. Zgodność z kryteriami dopuszczającymi RPO

W tym punkcie studium należy uzasadnić, że zakres rzeczowy projektu jest zgodny z kryteriami specyficznymi oceny formalnej i merytorycznej projektu.
Kryteria te są określone w załączniku nr 3a do *Szczegółowego opisu osi priorytetowych RPO WP 2014-2020* oraz w załączniku nr 7.2 do Regulaminu konkursu.

Uwaga! uzasadnieniem nie jest tylko stwierdzenie „tak / nie". Należy podać konkretne argumenty potwierdzające spełnienie warunków.

Należy szczegółowo uzasadnić spełnienie nw. kryteriów:

KRYTERIA FORMALNE SPECYFICZNE

1. Zgodność z Planem inwestycyjnym w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w województwie podkarpackim – należy w sposób jednoznaczny oraz wyczerpujący opisać zgodność przedsięwzięcia będącego przedmiotem projektu z zapisami Planu Inwestycyjnego w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w województwie podkarpackim.

2. Zgodność z demarkacją dotyczącą instrumentów terytorialnych – należy opisać, czy przedmiotowy projekt uwzględnia demarkację pomiędzy projektami realizowanymi w ramach konkursu ogólnego a konkursu dedykowanego dla MOF.

4. Wdrożenie systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych - należy opisać w jaki sposób wdrożono system selektywnego zbierania odpadów komunalnych podzielonych na co najmniej 5 frakcji (papier, metal, szkło, tworzywa sztuczne, odpady biodegradowalne).

4. Uwarunkowania prawne i organizacyjne

Realizacja projektu wymaga spełniania szeregu wymagań oraz uzyskania uzgodnień lub pozwoleń właściwych organów administracyjnych. W rozdziale niniejszym należy opisać uwarunkowania prawne oraz zasady organizacji prac dotyczących przygotowania, realizacji oraz późniejszego użytkowania nowej infrastruktury.

4.1. Uwarunkowania wynikające z procedur zagospodarowania przestrzennego i prawa budowlanego

W treści podrozdziału należy odnieść się w sposób jednoznaczny i wyczerpujący do kryterium merytorycznego jakościowego dla Działania 4.2., które podlega ocenie, tzn.:

- **Gotowość do realizacji projektu.**

Należy przedstawić informacje na temat **wszystkich wymaganych do realizacji projektu** (odpowiednio według jego zakresu):

- decyzji w sprawie lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- zgodności lokalizacji projektu z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego,
- decyzji pozwolenia na budowę,
- zgłoszeń robót budowlanych,
- jeżeli inwestycja dotyczy zabytku – należy podać informacje na temat uzyskanych decyzji (uzgodnień) wymaganych na podstawie przepisów rozdziału 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Należy również opisać wszystkie rodzaje prac budowlanych, które **nie wymagają** uzyskania warunków zabudowy, pozwoleń albo zgłoszenia robót, z określeniem konkretnej podstawy prawnej.
Informacje powinny jednoznacznie wskazywać jakie decyzje (zgłoszenia) są wymagane dla poszczególnych zadań w projekcie (z wyszczególnieniem, które dokumenty zostały już uzyskane, a które wymagają uzyskania).

Należy przedstawić informacje o stopniu zaawansowania prac związanych z wydaniem prawomocnego pozwolenia na budowę (zgłoszenia robót) oraz opracowaniem wymaganej dokumentacji budowlanej. Jeśli zakres projektu objęty jest kilkoma pozwoleniami lub przewidziane prace stanowią fragment szerszego zakresu objętego pozwoleniem, należy opisać i wyjaśnić zaistniałą sytuację. Punkt dotyczy także pozwoleń wydawanych na podstawie przepisów szczególnych (np. ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg, w zakresie budowli przeciwpowodziowych itd.).

Informacje najlepiej przedstawić w formie tabeli.

Przykład:

Inwestycja posiada:		
1.	*Decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego z …*	*Decyzja dotyczy budowy kompostowni odpadów biodegradowalnych przy istniejącym zakładzie gospodarki odpadami w miejscowości A. oraz budowy PSZOK w miejscowości B.*
2.	*Zgłoszenie robót z …*	*Zgłoszenie dotyczy …*
Inwestycja wymaga uzyskania:		
3.	*Pozwolenia na budowę (przewidywany termin uzyskania – …*	*Pozwolenie dotyczy budowy kompostowni odpadów biodegradowalnych przy istniejącym zakładzie gospodarki odpadami w miejscowości A.*

4.2. Zgodność z prawem zamówień publicznych

W niniejszym punkcie należy scharakteryzować rodzaj i przedmiot każdej z zaplanowanych procedur udzielania zamówień zarówno na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych* (Pzp) (t.j. Dz.U. 2017 poz. 1579 z późn. zm.) jak i *Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020* w tym:

- robót budowlanych
- dostaw wyposażenia
- usług
- dokumentacji technicznej i budowlanej
- nadzoru inwestorskiego
- promocji
- opracowania studium wykonalności.

Informacje powinny być zgodne z wnioskiem o dofinansowanie.

Należy mieć przy tym na uwadze:

- *art. 32 ust. 2 ustawy prawo zamówień publicznych, który zabrania dzielenia zamówienia na części lub zaniżania wartości zamówienia w celu uniknięcia procedur przetargowych*
- *art. 29, który nakazuje opisać przedmiot zamówienia w sposób jednoznaczny i wyczerpujący, za pomocą dostatecznie dokładnych i zrozumiałych określeń*
- *fakt, że większość korekt finansowych w okresie 2007-2013 nałożonych w ramach RPO dotyczyła procedur zamówień publicznych.*

W przypadku wskazania trybów nieprzetargowych, należy podać dodatkowe, istotne informacje, np. uzasadnić, dlaczego wybrano dany tryb postępowania lub umieścić informację o niepodleganiu przepisom ustawy Prawo zamówień publicznych wraz z podaniem uzasadnienia. W przypadku zamówień, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30 tys. euro lub udzielanych przez podmioty w stosunku, do których nie stosuje się ustawy Prawo zamówień publicznych, wnioskodawca - przystępując do określania zakresu wydatków kwalifikowanych w projekcie przewidzianym do współfinansowanym ze środków EFRR w ramach RPO WP - zobowiązany jest do dokonania uprzedniej analizy, czy zamówienie zostało udzielone zgodnie z *Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020*.

Dopiero w przypadku potwierdzenia, że zamówienie zostało przygotowane i udzielone:

- w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad: uzyskania najlepszych efektów z danych nakładów i optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów,
- w sposób umożliwiający terminową realizację zadań,
- w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.
- w sposób zapewniający w szczególności zachowanie zasad równego traktowania wykonawców, przejrzystości, uczciwej konkurencji oraz dołożenia wszelkich starań w celu uniknięcia konfliktu interesów rozumianego jako brak bezstronności i obiektywności przy wyłanianiu przez wnioskodawcę wykonawcy przedmiotowego zamówienia,
- zgodnie ze szczegółowymi regulacjami zawartymi w ww. Wytycznych,

<u>możliwe jest włączenie takiego zamówienia w zakres wydatków kwalifikowanych w projekcie.</u>

Ww. zasady dotyczą również udzielenia zamówień publicznych w fazie realizacji projektu.

4.3. Inne uwarunkowania prawne

Należy przedstawić informację, czy realizacja inwestycji wymagała (lub jest uzależniona od) przeprowadzenia szczególnych postępowań związanych np. z:

Należy przedstawić informację, czy realizacja inwestycji wymagała (lub jest uzależniona od) przeprowadzenia szczególnych postępowań związanych np. z:

- zezwoleniem na zbieranie odpadów i zezwolenie na przetwarzanie odpadów (w tym jego główne postanowienia i termin obowiązywania),
- innymi uwarunkowaniami prawnymi (np. toczące się postępowanie o zwrot nieruchomości),
- warunkami środowiskowymi, geologicznymi i geotechnicznymi, istnieniem stref ochronnych,
- warunkami technicznymi, jakim powinny odpowiadać obiekty i sieci danej kategorii i bezpieczeństwa pożarowego,
- innymi warunkami (np.: związanymi z bezpieczeństwem budowli, przepisami bhp) lub wynikającymi np. ze stwierdzonych przez upoważnione organy administracyjne znacznych przekroczeń stężeń zanieczyszczeń itd.

Szczególnie istotne są wymogi związane z przepisami regulującymi zasady prowadzenia usług zagospodarowania odpadów i wymogi dla infrastruktury tego sektora, w zależności od przedmiotu projektu.

Jeżeli realizacja projektu wymaga uzyskania dodatkowych pozwoleń / decyzji / innych dokumentów należy podać informację o terminie uzyskania (lub przypuszczalnym terminie uzyskania danego dokumentu).

4.4. Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych

Podczas podejmowania decyzji o dofinansowaniu projektu istotne są informacje wskazujące na spójność przedsięwzięcia z dokumentami o charakterze strategicznym w wymiarze krajowym, regionalnym i lokalnym.

Ustalenia wynikające z analizy mogą mieć formę tabeli:

Nazwa dokumentu (strategii, programu, planu)	***Cele strategii, którym odpowiadają cele projektu, uzasadnienie***
…	…

Należy przy tym uwzględnić:
- Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podkarpackiego (WPGO)
- Plan inwestycyjny w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w województwie podkarpackim,
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020)[2],

oraz – jeśli dotyczy:
- Program Zagospodarowania Przestrzennego Województwa,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 r.,
- Program Strategiczny „Błękitny San”,
- Program Strategiczny Rozwoju Bieszczad,
- strategie rozwoju lokalnego,
- lokalne plany ochrony środowiska.

W niniejszym rozdziale należy jednoznacznie wskazać z jakimi celami określonymi w Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020 i/lub Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego zgodne są cele projektu.

[2] Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2013, *https://klimada.mos.gov.pl/wp-content/uploads/2013/11/SPA-2020.pdf*

4.5. Zgodność projektu z polityką równości szans

Należy opisać przewidziane w projekcie działania i oddziaływania przedsięwzięcia w zakresie polityki równości szans, której zasady powinny być przestrzegane na każdym etapie realizacji projektu.

Informacje w zakresie zasad równości szans i zapobiegania dyskryminacji oraz promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn przedstawione są w **Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020MR/2014-2020/16(02) w tym załączniku nr 2 do w/w Wytycznych pn. Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020.**

Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020 stanowią zestaw jakościowych i technicznych wymagań w stosunku do wsparcia finansowanego ze środków funduszy polityki spójności, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości skorzystania z udziału w projektach, jak i z efektów ich realizacji.

Opracowano sześć standardów: **szkoleniowy, edukacyjny, informacyjno-promocyjny, cyfrowy, architektoniczny oraz transportowy**. Poszczególne rodzaje wsparcia mogą wymagać zastosowania więcej niż jednego standardu.

Zgodnie z Wytycznymi w sprawie równości szans **wszystkie nowe produkty projektów (zasoby cyfrowe, środki transportu, i infrastruktura) finansowane ze środków polityki spójności są zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania, co oznacza co najmniej zastosowanie standardów dostępności dla polityki spójności na lata 2014-2020. W przypadku obiektów i zasobów modernizowanych (przebudowa, rozbudowa) zastosowanie standardów dostępności dla polityki spójności na lata 2014-2020 jest obligatoryjne, o ile pozwalają na to warunki techniczne i zakres prowadzonej modernizacji**.

Należy szczegółowo zapoznać się z Wytycznymi w tym z załącznikiem nr 2 Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020 oraz wykazać zgodność projektu z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, w tym czy projekt nie ogranicza równego dostępu do zasobów (towarów, usług, infrastruktury) ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Należy opisać sposoby zapewnienia dostępności dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności wynikające z *Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020*.

Przez pozytywny wpływ należy rozumieć zapewnienie dostępności infrastruktury, transportu, towarów, usług, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz wszelkich innych produktów projektów (które nie zostały uznane za neutralne np. ze względu na brak bezpośrednich użytkowników tych produktów) dla wszystkich ich użytkowników, zgodnie ze standardami dostępności, stanowiącymi załącznik do *Wytycznych w zakresie równości szans*.

W przypadku wskazania neutralnego wpływu produktu/produktów projektu na zasadę, należy przedstawić szczegółowe uzasadnienie dla braku możliwości zastosowania zasady.

I. Zasada zapobiegania dyskryminacji

Należy opisać zgodność projektu z horyzontalną zasadą niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, wskazać, czy projekt nie ogranicza równego dostępu do zasobów (towarów, usług, infrastruktury) ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Konieczność opisania sposobów zapewnienia dostępności dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności wynika z Rozporządzenia 1303/2013.

Głównym celem Standardów dostępności dla polityki spójności 2014-2020, jest zapewnienie, osobom z niepełnosprawnościami na równi z osobami pełnosprawnymi dostępu do funduszy europejskich w zakresie:

- udziału,
- użytkowania,
- zrozumienia,
- komunikowania się,
- skorzystania z ich efektów.

Standardy uwzględniają potrzeby osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w szczególności osób:

- z niepełnosprawnością ruchową,
- niewidomych i słabowidzących,
- głuchych i słabosłyszących,
- z niepełnosprawnością intelektualną,
- z zaburzeniami lub chorobami psychicznymi,
- z trudnościami komunikacyjnymi.

UWAGA!

Założenie, że do projektu ogólnodostępnego nie zgłoszą się osoby z niepełnosprawnościami lub zgłoszą się osoby wyłącznie z określonymi rodzajami niepełnosprawności – jest dyskryminacją.

Standardy dostępności dla polityki spójności 2014-2020 str. 4

Standardy dostępności regulują obszar, który podlega interwencji – to znaczy dotyczą produktów, będących przedmiotem projektu.

Zgodnie z Wytycznymi:

- Standardy są obligatoryjne, z wyjątkiem informacji wskazanych w ramkach jako „dobre praktyki". Te są fakultatywne i rekomendowane jako działania dodatkowe, pożądane,
- Wszystkie nowe produkty projektów (zasoby cyfrowe, środki transportu, i infrastruktura) finansowane ze środków polityki spójności są zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania, co oznacza co najmniej zastosowanie standardów dostępności dla polityki spójności na lata 2014-2020. W przypadku obiektów i zasobów modernizowanych (przebudowa, rozbudowa zastosowanie standardów dostępności dla polityki spójności na lata 2014-2020 jest obligatoryjne, o ile pozwalają na to warunki techniczne i zakres prowadzonej modernizacji.

W ramach opisu dostępności inwestycji w zakresie spełniania przez projekt Standardów dostępności, należy przedstawić (zaleca się w formie tabelarycznej) opis/odniesienie się do zaplanowanych rozwiązań zapewniających zgodność produktów projektu ze Standardami

dostępności adekwatnych do zakresu i charakteru projektu, z odniesieniem się do konkretnych zapisów załącznika nr 2 do Wytycznych.

Uwaga!
Nie należy przepisywać określonych w Wytycznych standardów, natomiast należy wskazać jednoznaczne odniesienie np. do konkretnych punktów, nr stron, nazw rozwiązań wskazanych w Standardzie dostępności.

II. Równość szans kobiet i mężczyzn

Należy wykazać zgodność projektu z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn, w szczególności czy projekt nie ogranicza równego dostępu do zasobów (towarów, usług, infrastruktury) ze względu na płeć.
Szczególnie istotne jest przeanalizowanie możliwości wystąpienia negatywnych skutków realizacji projektu w postaci np. ograniczonego dostępu do rezultatów wsparcia dla jednej z płci.
Należy pamiętać, że pomimo iż projekt może nie zakładać wsparcia bezpośrednio kierowanego do osób, to jednak trwałe efekty takich projektów, jak np. wybudowana droga czy rozwiązania z zakresu TIK, mogą mieć różny wpływ na funkcjonowanie zarówno kobiet i mężczyzn. Należy opisać, czy projekt nie ogranicza równego dostępu do zasobów (towarów, usług, infrastruktury) ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Wnioskodawca jest zobowiązany opisać w jaki sposób projekt realizuje zasadę równości szans kobiet i mężczyzn lub uzasadnić dlaczego jest w stosunku do niej neutralny. O neutralności można mówić jednak tylko wtedy, kiedy w ramach projektu wnioskodawca wskaże szczegółowe uzasadnienie, dlaczego dany projekt nie jest w stanie zrealizować jakichkolwiek działań w zakresie spełnienia ww. zasady.

W przypadku projektów, w których ww. zasada nie znajduje zastosowania, w treści niniejszego rozdziału powinna znaleźć się informacja o „neutralności" projektu wraz ze stosownym uzasadnieniem zgodnie z Wytycznymi w zakresie równości szans.

4.6. Charakterystyka wnioskodawcy

Należy dokonać krótkiego opisu podmiotu zgłaszającego projekt, w tym formę prawną, organ założycielski i zadania statutowe.
Dalsze informacje powinny odnosić się do sposobu zorganizowania działań związanych z:

- przygotowaniem inwestycji
- zgłoszeniem i obsługą wniosku o dofinansowanie
- podpisaniem umowy
- procedurami przetargowymi i zawieraniem umów z wykonawcami
- nadzorem technicznym
- rozliczeniami finansowymi
- odbiorami częściowymi i końcowym
- przekazaniem inwestycji do użytkowania i jej użytkowaniem
- zapewnieniem trwałości projektu i osiągnięcia zaplanowanych celów.

Informacje można podać w formie tabeli lub schematu, np.:

Zadanie	***Podmiot, zakres działań***
Przygotowanie inwestycji	– *Wydział inwestycji i remontów – przygotowanie dokumentacji budowlanej uzyskanie pozwolenia na budowę i decyzji środowiskowej*

	– *Wydział finansowy – zabezpieczenie środków na realizację inwestycji* – *Wydział pozyskiwania funduszy – opracowanie wniosku i kompletu załączników,* – *…*
…	– …

Uwaga!

W przypadku projektów, których dofinansowanie stanowi pomoc publiczną, w tym punkcie studium należy przedstawić jednoznaczną informację, czy wnioskodawca nie znajduje się w trudnej sytuacji ekonomicznej.

Definicje i szczegółowe informacje dotyczące „trudnej sytuacji ekonomicznej" opisane zostały w:

- Wytycznych KE dotyczących pomocy państwa na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw niefinansowych znajdujących się w trudnej sytuacji (Dz. Urz. UE z 31 lipca 2014 r., C 249, str. 1),
- Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu (Dz. Urz. UE z 26 czerwca 2014 r., L 187),
- Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE z 24 grudnia 2013 r., L 352).

4.7. Partnerzy i opis zasad partnerstwa

Unia Europejska promuje przedsięwzięcia realizowane przy współpracy wielu podmiotów i zaangażowanie ich w przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i ocenę projektów.
Celem projektu partnerskiego powinno być osiągnięcie znaczącej wartości dodanej poprzez podział realizacji zadań pomiędzy niezależne podmioty, a także wypracowanie wspólnych rozwiązań problemów.
Partnerstwo powinno dotyczyć nie tylko uzyskania konkretnego produktu w projekcie, ale również osiągnięcia i utrzymywania rezultatów. Atutami współpracy przy realizacji projektu może być możliwość wymiany informacji, zwiększenie zaangażowania instytucji publicznych i społecznych, lepszego poznania celów i uwarunkowań projektu, objęcie działaniami szerszego terytorium lub grupy społecznej.
Należy dokonać krótkiego opisu partnera projektu, w tym formę prawną, organ założycielski i zadania statutowe.
W przypadku, gdy projekt realizowany jest z udziałem innych podmiotów, należy scharakteryzować zakres ich zaangażowania oraz kompetencje związane z jego realizacją.
W szczególności należy opisać:

- prawną podstawę współpracy (umowę, porozumienie administracyjne – czy zostały zawarte w drodze procedur określonych w ustawie z 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 i zgodnie z Regulaminem konkursu; krótko opisać procedurę wyboru partnera będącego podmiotem spoza sektora finansów publicznych)
- główne prawa i obowiązki partnera (-ów) związane z realizacją projektu, w tym:
    - zadania dotyczące określenia celów, zakresu i przygotowania inwestycji
    - procedur wyboru wykonawców
    - udziału finansowego i zasad rozliczeń pomiędzy partnerami, wykonawcą i IZ RPO
    - odbiorów
    - eksploatacji
    - monitorowania efektów
- kwestie własności i finansowania produktów projektu w okresie wymaganej trwałości projektu (5 lat od rozliczenia końcowego).

W przypadku konkretnych projektów występować mogą sytuacje specyficzne, które należy opisać. Analiza może być uzupełniona tabelami, grafami, aby ułatwić zrozumienie podziału obowiązków pomiędzy partnerami.

WAŻNE
W tym miejscu należy odnieść się do **kryterium merytorycznego jakościowego, które podlega ocenie: *Liczba partnerów.***

4.8. Uwarunkowania wynikające z realizacji projektu w MOF

W niniejszym punkcie należy opisać :

- Zgodność z kierunkami rozwoju wskazanymi w Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2020.
- Spójność z celami i wskaźnikami RPO WP 2014-2020.
- Uzasadnienie charakteru projektu istotnego dla MOF (*kryterium specyficzne formalne: Zgodność projektu ze Strategią MOF*).
- Zgodność projektu ze zdiagnozowanymi problemami wskazanymi na terenie MOF w Strategii MOF(*kryterium specyficzne formalne: Zgodność projektu ze Strategią MOF*).
- Przedstawienie mapy z obszarem MOF, w tym mapy z wymiarem terytorialnym samego projektu (lokalizacja) lub ewentualnie oddziaływanie.

4.9. Opis podmiotu odpowiedzialnego za eksploatację przedmiotu inwestycji po jej zakończeniu

Niniejszy rozdział powinien zawierać informacje służące do ustalenia i oceny, czy wnioskodawca jest w stanie zrealizować projekt oraz ma możliwości zarządzania nim w przyszłości.

1) Przede wszystkim należy określić, jaki podmiot będzie zarządzał infrastrukturą powstałą w wyniku realizacji projektu.
   Jeżeli będzie to inny niż wnioskodawca podmiot - operator, należy:

- wyjaśnić przyczyny i korzyści takiego rozwiązania
- opisać sposób wyboru podmiotu eksploatującego, jego formę prawną i strukturę własnościową, jak również zakres nadzoru wnioskodawcy
- określić formę prawną przekazania funkcji związanych z użytkowaniem danej infrastruktury
- wskazać, czy przekazanie będzie bezpłatne czy za odpłatnością.

2) W studium należy uzasadnić, w jaki sposób wnioskodawca (lub operator) sprosta wymaganiom związanym z bieżącym utrzymaniem infrastruktury i utrzymaniem celów projektu.
   Najważniejsze kwestie to:

- środki finansowe na bieżącą działalność – w jakiej wysokości i przez jaki podmiot zostaną zapewnione (w powiązaniu z wynikami analizy finansowej)
- personel, który będzie obsługiwał obiekt/wyposażenie – odpowiednia liczba pracowników i poziom wynagrodzeń, dostosowane do celów, skali projektu, liczby użytkowników
- zasady organizacji pracy – struktura organizacyjna, zasady nadzoru i kontroli
- zasoby sprzętowe i materiałowe – niezbędne do świadczenia usług w sposób ciągły i spełniający określone standardy jakościowe, techniczne, higieniczne, sanitarne itp.

Istotne jest również potwierdzenie uprawnień do prowadzenia działalności w zakresie gospodarki odpadami:

- zezwolenia na prowadzenie takiej działalności,

– informacja o wpisie do rejestrów związanych z gospodarką odpadami: podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami, podmiotów prowadzących działalność regulowaną w zakresie odbierania odpadów komunalnych, przedsiębiorców posiadających zezwolenie na odbieranie odpadów komunalnych.

Zdolność do użytkowania projektu należy analizować w kontekście całego okresu referencyjnego, a nie tylko wymaganego okresu trwałości projektu (5 lat od końcowego rozliczenia – art. 71 Rozporządzenia nr 1303/2013).

Przyjęte założenia powinny:
– być zgodne z analizą finansową projektu (np. kosztami wynagrodzeń, zaopatrzenia w materiały, serwisu i obsługi, źródłami finansowania działalności),
– w przypadku projektów objętych systemem rekompensat – odnosić się do szczegółowego zakresu obowiązku świadczenia usług publicznych określonego w dokumencie nakładającym na dany podmiot obowiązek świadczenia takiej usługi.

4.10. Doświadczenie

Punkt dotyczy doświadczenia wnioskodawcy (partnerów) w zakresie realizacji i rozliczania projektów inwestycyjnych i prowadzeniu działalności związanej z zakresem i celem projektu.

1) W odniesieniu do doświadczeń inwestycyjnych, należy skupić się na projektach o podobnej skali skomplikowania pod względem administracyjnym, rozliczeń finansowych i organizacyjnym.

Można zastosować tabelę:

Tytułu projektu (zakres)	Okres realizacji	Wartość całkowita	Źródła dofinansowania
…	…	…	…

W szczególny sposób w niniejszym punkcie należy podkreślić doświadczenie w realizacji projektów finansowanych z EFS, w tym skierowanych do tej samej grupy docelowej, co projekt będący przedmiotem wniosku o dofinansowanie.

Można również podać inne informacje – np. liczbę rozstrzyganych w ciągu roku postępowań przetargowych, liczbę prowadzonych inwestycji, kwotę środków pozyskanych z EFSI.

Należy ponadto opisać doświadczenie wnioskodawcy (operatora) w zakresie prowadzenia działalności związanej z zakresem i celami projektu.

Podawane informacje powinny potwierdzać:
- przygotowanie praktyczne, które będzie niezbędne do realizacji inwestycji,
- potencjał do prowadzenia tej działalności w założonej skali,
- zdolność do uzyskania założonych rezultatów projektu.

5. Analiza finansowa

Analizę należy przeprowadzić stosując wprost zapisy *Wytycznych MRiF* z 2017 r.

Instytucja Zarządzająca RPO, w celu ujednolicenia zasad i zachowania spójności przygotowywanych analiz, przyjmuje następujące założenia:

1) Metody analiz:

– analiza dokonywana jest zazwyczaj z punktu widzenia właściciela infrastruktury. W przypadku, gdy właściciel i operator infrastruktury są odrębnymi podmiotami, należy zastosować skonsolidowaną metodę analizy (patrz – podrozdział 7.5 *Wytycznych MRiF*); istotne jest przy tym ustalenie zmian przepływów pieniężnych wywołanych realizacją projektu,

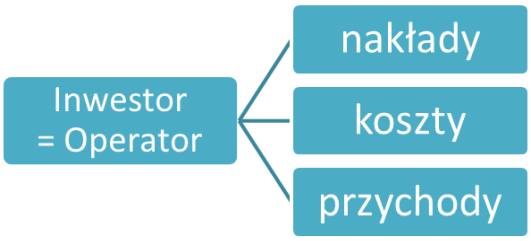

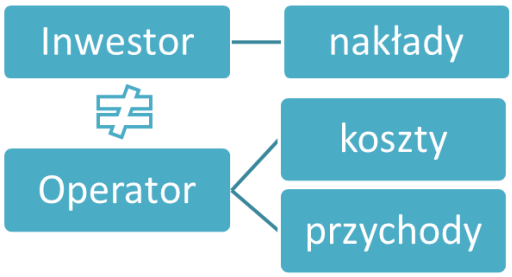

– analizę sporządza się przy użyciu metody standardowej lub złożonej. Wybór metody zależy od tego, czy możliwe jest oddzielenie strumienia przychodów projektu od ogólnego strumienia przychodów beneficjenta oraz czy możliwe jest oddzielenie strumienia kosztów operacyjnych i nakładów inwestycyjnych na realizację projektu od ogólnego strumienia kosztów operacyjnych i nakładów inwestycyjnych beneficjenta. Szczegółowe informacje w zakresie wyboru metody opracowania analizy finansowej przedstawiono w Wytyc*znych MRiF* (podrozdział 7.4),

Metoda standardowa

Najczęstsze zastosowanie:
- budowa nowego obiektu,
- rozpoczęcie nowej, odrębnej działalności.

Metoda złożona

Najczęstsze zastosowanie:
- remont, przebudowa, rozbudowa obiektów,
- zmiana skali działalności.

2) Okres analizy:

– prognoza finansowa sporządzana musi być w okresach rocznych (1.01-31.12),

– okres referencyjny powinien być liczony dla 30 rocznych przedziałów, poczynając od roku rozpoczęcia realizacji projektu (np. roku rozpoczęcia robót budowlanych). Wyjątkiem od tej zasady jest sytuacja, w której wniosek o dofinansowanie został sporządzony na etapie, gdy realizacja projektu została już rozpoczęta. Wówczas rokiem bazowym jest rok złożenia wniosku o dofinansowanie (n, n+1, n+2 … n+29),

– przepływy związane z realizacją projektu (np. nakłady na przygotowanie projektu), poniesione przed rokiem złożenia wniosku o dofinansowanie powinny zostać uwzględnione w analizie w wartościach niezdyskontowanych.

3) Dyskontowanie:

– analiza finansowa oparta jest na metodologii zdyskontowanego przepływu środków pieniężnych, zgodnie z którą wszystkie przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane, aby odzwierciedlały ich wartość bieżącą,
– w analizach należy stosować ceny stałe tj. ceny z roku złożenia wniosku o dofinansowanie,
– dyskontowanie polega na przemnożeniu przepływów z danego roku analizy przez współczynnik dyskonta dla danego roku,
– stopa dyskontowa w analizie finansowej wynosi 4%,
– do obliczeń luki w finansowaniu należy przyjąć współczynniki dyskontowe z dokładnością do 4 miejsc po przecinku, dopuszcza się także użycie standardowych formuł arkuszy obliczeniowych (NPV, IRR).

Wzór na współczynnik dyskontowy:

$$a_t = \frac{1}{(1+r)^t}$$

a – finansowy współczynnik dyskontowy,
r – przyjęta finansowa stopa dyskontowa (dla RPO = 4%),
t – bieżący okres dyskontowy.

	Wniosek	Realizacja		Eksploatacja											
Rok n+	**0**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**13**	**14**
wsp. dysk.	1,0000	0,9615	0,9246	0,8890	0,8548	0,8219	0,7903	0,7599	0,7307	0,7026	0,6756	0,6496	0,6246	0,6006	0,5775
Rok n+	**15**	**16**	**17**	**18**	**19**	**20**	**21**	**22**	**23**	**24**	**25**	**26**	**27**	**28**	**29**
wsp. dysk.	0,5553	0,5339	0,5134	0,4936	0,4746	0,4564	0,4388	0,4220	0,4057	0,3901	0,3751	0,3607	0,3468	0,3335	0,3207

4) Format tabel:

– jest co do zasady dowolny i zależny od analityka. Tabele powinny uwzględniać przyjęte założenia i metody obliczeniowe oraz umożliwiać:
  – identyfikację nakładów inwestycyjnych, źródeł finansowania, kosztów operacyjnych i ich oszczędności, przychodów i wartości rezydualnej, sald przepływów pieniężnych,
  – ustalenie wymaganych wskaźników dyskontowych, poziomu „*luki w finansowaniu*" i dofinansowania,
  – analizę trwałości,
  – analizę ekonomiczną,
  – analizę wrażliwości.

  Zaleca się zastosowanie tabel zgodnych z układem rachunku przepływów pieniężnych oraz rachunku zysków i strat.

5) Podatek VAT:

– jeżeli podatek VAT może zostać odzyskany w oparciu o przepisy podatkowe – przepływy pieniężne należy podać w cenach netto (bez VAT),

- jeżeli podatek VAT nie może zostać odzyskany w oparciu o przepisy podatkowe oraz stanowi rzeczywisty wydatek podmiotu ponoszącego wydatki - przepływy pieniężne należy podać w cenach brutto (wraz z podatkiem VAT).

  Należy mieć na uwadze, że w ramach naboru dla działania 4.2 Gospodarka odpadami podatek VAT nie może stanowić wydatku kwalifikowanego.

6) Wiarygodność danych i prognoz:
- podstawowe zmienne makroekonomiczne dla okresu analizy zawierają *Warianty rozwoju gospodarczego Polski* zamieszone na stronie MRIF[3],
- analizy należy wykonywać kierując się zasadą ostrożnej wyceny,
- podane informacje i dane liczbowe powinny odpowiadać dokumentacji technicznej, obowiązującym normom, cenom rynkowym (netto w przypadku kiedy podatek VAT nie jest kwalifikowany lub brutto w przypadku przeciwnym) i danym statystycznym,
- analizy powinny być wiarygodne, tzn. przedstawiać rzetelne i realne szacunki oparte o należycie opisaną i uzasadnioną metodologię.

7) Zastrzeżenia IZ RPO:
- w ramach RPO rezerwy tworzone na pokrycie wydatków inwestycyjnych nie są kwalifikowane, bez względu na uzasadnienie,
- w analizie finansowej można pominąć zmiany kapitału obrotowego,
- w ramach RPO nie stosuje się rozwiązania przewidzianego w art. 61 ust. 6 Rozporządzenia nr 1303/2013; potencjalne dochody projektu są określane z góry w wyniku obliczenia zdyskontowanego dochodu projektu.

Jeżeli analizy finansowe nie spełniają ww. przesłanek, IZ RPO może zakwestionować poprawność studium wykonalności projektu.

5.1. Harmonogram realizacji

Należy przedstawić informacje na temat terminów rozpoczęcia, czasu trwania i terminów zakończenia kluczowych faz realizacji projektu, terminów odbiorów częściowych i końcowego oraz końcowego rozliczenia projektu.

Harmonogram powinien uwzględniać czas trwania poszczególnych etapów, zastosowaną technologię, ryzyko opóźnień (np. wynikających z protestów podczas procedur o udzielenie zamówień publicznych lub warunków atmosferycznych, okresów ochronnych, czasu trwania procedur pozyskiwania dofinansowania zewnętrznego na itd.).
Należy również przestrzegać ostatecznych terminów kwalifikowalności kosztów oraz ostatecznych terminów rozliczenia projektów określonych odrębnie przez IZ RPO. W studium zaleca się przedstawienie terminarza realizacji w postaci harmonogramu rzeczowo-finansowego. Może być on uzupełniony o np. wykres Gantta, wykres analizy sieciowej z oznaczeniem elementów krytycznych.

5.2. Nakłady inwestycyjne

W punkcie tym należy scharakteryzować nakłady inwestycyjne wymagane do realizacji projektu.

a) kwalifikowane do dofinansowania:

[3] https://www.funduszeeuropejskie.gov.pl/media/42752/2017-08-08_warianty_rozwoju_Polski_14-20_w2.pdf

1) **Należy określić wartość wydatków kwalifikowanych i niekwalifikowanych na zasadach ogólnych**

czyli zgodnie z wymogami *Katalogów wydatków kwalifikowalnych i niekwalifikowalnych w ramach poszczególnych osi priorytetowych, działań i poddziałań - zakres EFRR z* uwzględnieniem zapisów szczegółowych dla poddziałania 4.2 Gospodarka odpadami, w tym:

b) kwalifikowane do dofinansowania:
- wydatki netto,

c) wydatki niekwalifikowane:
- niekwalifikowany podatek VAT (od wydatków kwalifikowanych)
- niekwalifikowane wydatki netto
- podatek VAT (od niekwalifikowanych wydatków netto).

Zaleca się przedstawienie tabeli z wartościami wydatków na poszczególne zadania w poszczególnych latach realizacji projektu.
W przypadku projektów partnerskich należy wskazać nakłady inwestycyjne poszczególnych partnerów.

2) **W przypadku, gdy projekt należy do kategorii generujących dochody na podstawie art. 61 Rozporządzenia nr 1303/2013 należy podać wartości:**

- nakładów kwalifikowanych na zasadach ogólnych,
- oszacowanych dochodów
- wydatków kwalifikowanych po korekcie o wartość generowanych dochodów,
- wartość wydatków niekwalifikowanych (w tym: na zasadach ogólnych oraz ze względu na generowane dochody).

Wydatki kwalifikowane	**Wydatki niekwalifikowane**
- zgodne z zasadami ogólnymi i skorygowane o wartość generowanych dochodów	- na zasadach ogólnych (np. VAT) - skorygowane o wartość dochodów („luka w finansowaniu”)

5.3. Źródła finansowania

W punkcie tym powinien znaleźć się opis wszystkich źródeł finansowania nakładów inwestycyjnych projektu.
Należy jednoznaczne wskazać, o jaką kwotę i poziom % dofinansowania z EFRR w ramach RPO ubiega się wnioskodawca.
Zaleca się przedstawienie montażu finansowanego projektu w formie tabeli (z ewentualnym podziałem na wydatki kwalifikowane i niekwalifikowane).

Przykład:

Nazwa źródeł finansowania wydatków	*Wydatki razem*		*Rok 2017*	*Rok 2018*	*Rok 2019*
	zł	*%*	*zł*	*zł*	*zł*
Środki wspólnotowe (EFRR)					
Krajowe środki publiczne, w tym:					
budżet państwa (nazwa dysponenta)					
budżet jst (nazwa)					
inne środki publiczne (nazwa funduszu/podmiotu)					
Prywatne (nazwa funduszu/podmiotu)					

Suma źródeł finansowania musi być równa wartości nakładów inwestycyjnych.

Poziom i wartość wnioskowanego dofinansowania powinny być zgodne z zapisami *SZOOP*, ogłoszeniem o konkursie oraz przepisami dotyczącymi udzielania pomocy publicznej (jeśli dotyczy).
W przypadku finansowania wkładu własnego za pomocą kredytów, należy określić podstawowe zakładane parametry: wartość kredytu, waluta kredytu, oprocentowanie (stałe czy zmienne), okres kredytowania, okres karencji, prowizja, rodzaj spłat (miesięcznie, kwartalnie, rocznie).
Jeżeli inwestycja będzie finansowana ze środków innych podmiotów, należy określić:

- podstawę prawną,
- przedmiot dofinansowania,
- warunki przyznania takiego dofinansowania.

5.4. Koszty operacyjne

Koszty operacyjne - dla potrzeb ustalania wskaźników efektywności finansowej oraz wyliczania wartości dofinansowania przyjmuje się, że są to koszty eksploatacji i utrzymania (np. wynagrodzenia, surowce, elektryczność), koszty administracyjne i ogólne, koszty związane ze sprzedażą i dystrybucją. Przy określaniu kosztów operacyjnych na potrzeby analizy projektu nie należy uwzględniać pozycji, które nie powodują rzeczywistego wydatku pieniężnego, nawet jeżeli są one zazwyczaj wykazywane w bilansie lub rachunku zysków i strat. Do kosztów operacyjnych nie należy zatem zaliczać kosztów amortyzacji oraz rezerw na nieprzewidziane wydatki. Jako koszty operacyjne nie są również traktowane koszty finansowania (np. odsetki od kredytów). Podatki bezpośrednie (m.in. podatek od nieruchomości) powinny być uwzględniane jako koszt wyłącznie w ramach analizy trwałości. Na potrzeby wyliczenia wskaźnika luki w finansowaniu razem z kosztami operacyjnymi należy ująć również nakłady odtworzeniowe związane z elementami infrastruktury, o okresie użytkowania krótszym niż okres odniesienia analizy.

- Wytyczne MRiF

Koszty dotyczące projektu należy oszacować lub ustalić w wyniku porównania kosztów działalności bez realizacji projektu i po realizacji projektu, w odpowiednim okresie referencyjnym.

Do najczęściej spotykanych kategorii kosztów operacyjnych, które zaleca się przeanalizować, należą:

- zużycie materiałów,
- zużycie energii,
- koszty innych mediów (woda, ścieki, komunikacja telefoniczna, łącza internetowe),
- wynagrodzenia i świadczenia na rzecz pracowników,
- usługi obce,
- usługi remontowe (odtworzeniowe),
- transport,
- kontrola jakości,
- zarządzanie,
- opłaty, w tym za korzystanie ze środowiska,
- ubezpieczenia majątkowe,
- pozostałe.

Zgodnie z obowiązującą zasadą kasową koszty należy podawać tylko wtedy, gdy następuje przepływ środków pieniężnych, czyli ponoszone są wydatki. W analizie **nie należy uwzględniać:**

- spadku wartości i amortyzacji – w ich miejsce należy przewidzieć koszty remontowe (odtworzeniowe) w planowanych latach poniesienia wydatków
- rezerw na przyszłe odnowienie majątku lub na zdarzenia warunkowe.

Jako koszty operacyjne nie są również traktowane koszty kapitałowe (np. odsetki od kredytów).

Dla każdej kategorii kosztów wymagane jest szczegółowe uzasadnienie przyjętych założeń, które powinno być poparte np.:

- danymi historycznymi oraz doświadczeniem wnioskodawcy,
- informacjami wynikającymi z dokumentacji technicznej (np. zapotrzebowanie na energię, zużycie materiałów, przeglądy techniczne, trwałość),
- założeniami dotyczącymi planowanej działalności i organizacji pracy (liczba pracowników, wynagrodzenia),
- fizycznym i technologicznym zużyciem środków trwałych,
- wymaganą częstotliwością napraw i remontów,
- wymogami prawa (np. ubezpieczenia społeczne, podatki od nieruchomości).

Jeżeli projekt związany jest z emisją zanieczyszczeń do środowiska, należy zapewnić realizację zasady „zanieczyszczający płaci".

Oszczędności

Sytuacja, gdy wskutek realizacji projektu koszty ulegają zmniejszeniu, wymaga szczególnego uwzględnienia w analizie.

*Oszczędności kosztów działalności osiągnięte przez operację są traktowane **jako dochody**, chyba że są skompensowane równoważnym zmniejszeniem dotacji na działalność.*

- art. 61 Rozporządzenia nr 1303/2013

Spadek poziomu kosztów operacyjnych związanych z funkcjonowaniem infrastruktury powstały w skutek realizacji projektu. Wartość oszczędności ustala się poprzez porównanie poziomu kosztów dla scenariusza „z projektem" oraz „bez projektu" (patrz: definicja różnicowego modelu finansowego). Zgodnie z art. 61 ust. 1 rozporządzenia nr 1303/2013 oszczędności kosztów operacyjnych traktuje się jako dochód projektu, chyba że są skompensowane równoważnym zmniejszeniem dotacji operacyjnych.
Dla projektów, o których mowa w art. 61 rozporządzenia nr 1303/2013, ***oszczędność kosztów operacyjnych powinna zostać uwzględniona w analizie luki w finansowaniu, chyba że nastąpi równoważne zmniejszenie środków dotychczas otrzymywanych od podmiotów publicznych, np. dotacji na działalność operacyjną.*** *Oszczędność kosztów może zostać pominięta jeżeli beneficjent przedstawi mechanizm ustalania wysokości otrzymywanej dotacji, zgodnie z którym korzyści wynikające z oszczędności kosztów operacyjnych będą równe obniżeniu kwoty dotacji dla danego podmiotu. Przedmiotowy mechanizm może przybrać formę opisową i zostać zamieszczony np. w studium wykonalności. Powinien on być na skonstruowany w sposób umożliwiający odpowiednim instytucjom systemu wdrażania weryfikację jego wdrożenia podczas kontroli projektu. Przy obliczaniu luki w finansowaniu można pominąć tylko oszczędności kosztów operacyjnych do wysokości kwoty obniżenia dotacji.*

- Wytyczne MRiF.

Oszczędności mogą dotyczyć np.

- zmniejszenia wydatków związanych ze zużyciem materiałów, paliw oraz energii,
- uniknięcia kosztów częstych awarii zużytych urządzeń technologicznych,
- zmniejszenie kosztów opłat za korzystanie ze środowiska, przyjmowaniem odpadów do składowania, odprowadzenia substancji szkodliwych do środowiska i związanych z zagospodarowaniem odpadów technologicznych.

Ze względu na istotność zagadnienia, w analizie należy – najlepiej w odrębnym zestawieniu – zaprezentować wszystkie możliwe do uzyskania oszczędności (koszty ze znakiem ujemnym w poszczególnych kategoriach kosztów operacyjnych) oraz informację, czy i w jakim stopniu zostanie zmniejszona dotacja dla wnioskodawcy.
W wielu przypadkach takie rozliczenie oszczędności nie będzie możliwe.

5.5. Analiza popytu

Należy w tym miejscu przedstawić szacunek liczby użytkowników infrastruktury projektu oraz zakres oferowanych usług (nowych lub dotychczasowych, ale z wykorzystaniem nowej infrastruktury), zapotrzebowania i popytu na oferowane usługi / produkty.
Analiza powinna być ściśle powiązana z częścią diagnostyczną studium, w zakresie:

- sytuacji demograficznej,
- obecnego poziomu oferowanych usług: dostępności, kosztów i jakości,
- charakterystyki odbiorców, do których adresowane są zadania opisane w projekcie, ich potrzeb i oczekiwań,
- dostępności cenowej i poziomu cen na rynku.

Zaplanowany popyt będzie również odzwierciedlony we wskaźnikach rezultatu przedsięwzięcia.
Należy dołożyć starań, aby założenia co do zakresu planowanych usług były oszacowane realnie i były możliwe do osiągnięcia przez wnioskodawcę / operatora.

Popyt należy oszacować w sposób szczególnie staranny, gdyż:
- będzie on monitorowany przez wskaźniki rezultatu (brak osiągnięcia zaplanowanych wskaźników może być związany z koniecznością zwrotu udzielonej dotacji),
- brak zainteresowania ofertą ze strony odbiorców może zagrozić opłacalności i trwałości przedsięwzięcia.

Informacje na temat spodziewanego popytu należy podać zgodnie z wymogami i metodologią przedstawioną w *Wytycznych MRiF* z 2017 r.

W przypadku projektów gospodarki odpadami należy przedstawić konkretne szacunki w zakresie:
- liczby osób i pozostałych podmiotów obsługiwanych przez projektowaną infrastrukturę,
- jednostkowych ilości wytwarzanych, odbieranych i przetwarzanych odpadów zastosowanych w obliczeniach,
- opóźnień w płatnościach,
- dane ilościowe dotyczące popytu na surowce wtórne uzyskiwane w wyniku przetwarzania odpadów.

Kolejnym istotnym elementem analizy popytu jest określenie planowanych do stosowania taryf (cen jednostkowych) za odbiór i przetwarzanie odpadów.
Obejmuje ono:
1. ustalenie jednostkowych kosztów operacyjnych usług odbioru odpadów objętych projektem. Zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci" koszty te powinny być w całości pokrywane przez wytwórców odpadów;
2. ustalenie poziomu cen akceptowalnych społecznie, który odzwierciedla granicę zdolności gospodarstw domowych do ponoszenia kosztów zakupu dóbr i usług zapewnianych przez projekt. W tym celu należy przedstawić analizę dochodu do dyspozycji, który limituje poziom cen dla użytkowników indywidualnych. Analizę należy przeprowadzić zgodne ze szczegółowymi wskazówkami w przedstawionymi w *Metodyce zastosowania kryterium dostępności cenowej w projektach inwestycyjnych z dofinansowaniem UE*[4]. W szczególności należy zapoznać się z przykładami przedstawionymi w tym dokumencie MRIF.
3. ustalenie poziomu cen jednostkowych uwzgledniających ww. zasady.

[4] Dokument opracowany w Departamencie Wsparcia Projektów Partnerstwa Publiczno-Prywatnego Ministerstwo Rozwoju Warszawa, wrzesień 2017 r. https://www.funduszeeuropejskie.gov.pl/media/44248/DC_metodyka_2017.pdf

5.6. Przychody

Przychody to:
wpływy środków pieniężnych z bezpośrednich wpłat dokonywanych przez użytkowników za towary lub usługi zapewniane przez daną operację, jak np. opłaty ponoszone bezpośrednio przez użytkowników za użytkowanie infrastruktury, sprzedaż lub dzierżawę gruntu lub budynków lub opłaty za usługi (…) uzyskane w okresie odniesienia.

- art. 61 Rozporządzenia nr 1303/2013

(…) należy uwzględnić zarówno wkład ze strony nowych użytkowników, jak i dodatkowe wkłady ze strony już istniejących użytkowników nowej lub rozszerzonej usługi lub infrastruktury.

- art. 16 Rozporządzenia nr 480/2013

Niniejszy punkt dotyczy projektów, dla których przewiduje się odpłatne świadczenie usług lub sprzedaż towarów związanych z realizacją i funkcjonowaniem projektu. **W przypadku braku przychodów należy o tym jednoznacznie poinformować.**

Wśród kategorii przychodów należy wyróżnić:
- przychody spełniające przesłanki art. 61 Rozporządzenia Rady (UE) nr 1303/2013; przychody te będą stanowiły element uwzględniany w obliczeniach dochodów generowanych przez projekt,
- przychody uzyskiwane w trakcie realizacji inwestycji (tzw. przychody incydentalne, np. ze sprzedaży drewna z niezbędnych do wycięcia dla realizacji projektu drzew, ze sprzedaży złomu, gruzu z rozbiórki, z reklam instalowanych na placu budowy); przychody te nie są uwzględniane w obliczeniach dochodów generowanych przez projekt. Ich wartość pomniejsza wprost kwotę wydatków kwalifikowanych.

W zakresie infrastruktury związanej z gospodarką odpadami przychodami mogą być np. opłaty:
- za odbiór i unieszkodliwianie odpadów od wytwórców i posiadaczy odpadów (w tym gmin, które są stroną umowy dot. odbioru odpadów ze swojego terytorium),
- za przyjęcie odpadów do unieszkodliwienia, składowania itd.,
- z tytułu sprzedaży surowców wtórnych,
- wynajem powierzchni reklamowej[5] itd.

Przychodami nie będą:
- wpływy związane z np. dotacjami JST, budżetu państwa przekazywane na dofinansowanie usług gospodarki odpadami, jeśli nie stanowi zapłatę za wykonaną usługę lub dostępność infrastruktury (np. dotacja gminy na realizację zadań w zakresie promocji ekologicznego postępowania z odpadami),
- darowizny, które nie stanowią przychodu w rozumieniu niniejszej *Instrukcji,*
- rekompensata operacyjna związana ze świadczeniem usług publicznych.

Wpływy tego typu należy uwzględnić w analizie finansowej trwałości projektu.

Podczas analizy potencjalnych przychodów projektu należy zwrócić szczególną uwagę na konsekwencje niepełnej identyfikacji lub nierzetelnej prognozy przychodów w tym ryzyko zwrotu części wypłaconej dotacji określony w rozdziale 12 *Wytycznych MRiF.*

[5] Prowadzenie tego typu działalności w ramach projektu może skutkować objęciem dofinansowania regułami udzielania pomocy publicznej.

Przychody w czasie realizacji inwestycji

Kwalifikowalne wydatki danej operacji, które mają być dofinansowane z EFSI, są pomniejszane o dochód, który nie został wzięty pod uwagę w czasie zatwierdzania operacji, wygenerowany bezpośrednio wyłącznie podczas jej wdrażania, nie później niż w momencie złożenia przez beneficjenta wniosku o płatność końcową. W przypadku, gdy nie wszystkie koszty inwestycji są kwalifikowalne, dochód zostaje przyporządkowany pro rata do kwalifikowalnych i niekwalifikowalnych części kosztów inwestycji.

- art. 61 Rozporządzenia nr 1303/2013

Jeżeli podczas realizacji projektu wnioskodawca spodziewa się uzyskać przychody, należy opisać, czego one dotyczą oraz określić ich przewidywaną wartość. Mogą one dotyczyć np.:

- sprzedaży ziemi, gruzu,
- drewna z wycinki,
- złomu z rozbiórki,
- udostępnienia powierzchni reklamowej na ogrodzeniu placu budowy itd.

Od wydatków kwalifikowanych odejmowany powinien być tylko dochód, a więc przychody po odjęciu kosztów ich uzyskania.

Przykład
W związku z realizacją rozbudowy PSZOK konieczna jest wycinka drzew. Wartość pozyskanego drewna oszacowano na 1700,00 zł, natomiast koszty wynoszą: 1200,00 zł – koszty opłat administracyjnych za wycinkę, 200,00 zł – koszty robocizny.
W tym przypadku wydatki kwalifikowane projektu należy obniżyć o 300,00 zł, t.j. 1700–(1200+200) = 300,00 zł.

Przepisy Rozporządzenia 1303/2013 nie przewidują możliwości pominięcia przychodów o niewielkim znaczeniu dla wartości projektu. Wyjątkiem jest tylko ryczałtowe rozliczenie dochodów w projekcie, które znosi obowiązek rozliczania dochodów „*incydentalnych*".

5.7. Wartość rezydualna

Wartość rezydualna odzwierciedla potencjalne korzyści finansowe, które mogą być osiągnięte w czasie wykraczającym poza okres analizy.

W przypadku gdy przewidziany czas użytkowania aktywów danej operacji przekracza okres odniesienia, ich wartość rezydualna jest określana przez obliczenie wartości zaktualizowanej netto przepływów pieniężnych w pozostałych latach trwania operacji (…).
Wartość rezydualna inwestycji jest włączona do obliczeń zdyskontowanego dochodu operacji jedynie wówczas, gdy przychody przewyższają koszty.

- art. 18 Rozporządzenia nr 480/2013

Wartość rezydualna występuje w ostatnim roku analizy. Należy ją obliczyć z zastosowaniem wzoru:

$$W_r = CF_{n+29} \times i$$

gdzie:
CF_{n+29} – to przepływy pieniężne (dla ostatniego roku analizy: *n+29*),

i – to określona przez wnioskodawcę liczba lat funkcjonowania projektu poza okres referencyjny.

Uwaga:

1) Wartość rezydualna wystąpi tylko jeśli przepływy ostatniego roku analizy (CF_{n+29}) będą dodatnie.
2) W ostatnim roku analizy nie należy zaniżać przychodów ani zawyżać kosztów operacyjnych. Nakłady odtworzeniowe i remontowe w ostatnim roku analizy nie powinny przekraczać średniej tych nakładów w pozostałych latach okresu referencyjnego.
3) Liczba lat funkcjonowania projektu poza okres referencyjny wymaga konkretnego uzasadnienia. Ustalenia najlepiej poprzeć analizą umorzenia wartości środków trwałych, z uwzględnieniem:
   - rodzaju aktywów,
   - intensywności eksploatacji,
   - stawek amortyzacyjnych,
   - ponoszonych nakładów odtworzeniowych i remontowych.
4) Do obliczeń luki w finansowaniu wartość rezydualną przyjmuje się zdyskontowaną współczynnikiem dyskonta dla ostatniego roku okresu referencyjnego.
5) Wartości rezydualnej nie uwzględnia się w analizie trwałości finansowej.

Przykład:

Projekt polega na rozbudowie zakładu gospodarowania odpadami. Początkowa wartość środków trwałych wynosi 10 mln zł. Saldo przepływów pieniężnych dla ostatniego roku (n+29) wynosi 100 tys. zł.

Roczne umorzenie wartości środków trwałych, z uwzględnieniem wymogów określonych w niniejszej Instrukcji ustalono na poziomie 5 %. Umorzenie przedstawia się następująco:

n +…	***0***	***1***	***2***	***3***	***4***	***5***	***6***	***…***	***…***	***…***	***…***	***…***	***27***	***28***	***29***
wartość środków trwałych (mln zł)	*realizacja inwestycji*		10	9,7	9,4	9,1	8,8	**…**	**…**	**…**	**…**	**…**	2,5	2,2	1,9

Przewidywany okres użytkowania infrastruktury wynosi ok. 35 lat, z tego ok. 7 lat poza okres referencyjny. W tej sytuacji:

$Wr = CF_n \times i$ = 100 tys. zł × 7 lat = 700 tys. zł

W obliczeniach dochodów generowanych przez projekt uwzględniona zostanie wartość rezydualna zdyskontowana współczynnikiem dyskonta dla roku n+29 i stopie r = 4%.

700 tys. zł × 0,3207 = 224,490 tys. zł

5.8. Analiza wyniku finansowego – wskaźników finansowych

Dla projektu zgłoszonego do dofinansowania w ramach RPO należy obliczyć wskaźniki dyskontowe FNPV oraz FRR.

Wskaźniki te ustalane są na podstawie następujących przepływów finansowych projektu:

Przepływy:	**Uwagi:**
– **nakłady inwestycyjne**	– *pełna wartość bez pomniejszania o wnioskowaną dotację*
– **koszty operacyjne**	– *bez amortyzacji* – *w tym nakłady odtworzeniowe i remontowe*
– **oszczędności kosztów**	– *traktowane jak przychody*
– **przychody**	– *w rozumieniu art. 61 rozporządzenia nr 1303/2013*
– **wartość rezydualna**	– *tylko jeśli jest dodatnia*

Dane za okres prognozy należy przedstawić w formie tabelarycznej. Do obliczeń można wykorzystać formuły arkuszy obliczeniowych (np. Excell: „NPV", „IRR", przy czym należy zwrócić uwagę na składnię funkcji i to, że wartości dla roku „0" powinny być dyskontowane współczynnikiem „1").

Ocenie merytorycznej jakościowej będą podlegać wyłącznie projekty, które spełnią łącznie kryteria progowe wskaźników finansowych, określone w *Szczegółowym Opisie Priorytetów RPO* oraz w *Podręczniku CBA, 2014* (s. 38), tj. **FNPV/C < 0 i FRR/C < stopa dyskonta (4%)**. Wymóg ten nie dotyczy inwestycji objętych przepisami o pomocy publicznej.

Wzory do obliczenia wskaźników efektywności finansowej:

FNPV:

$$FNPV / C(S) = \sum_{t=0}^{n} a_t S_t^C = \frac{S_0^C}{(1+r)^0} + \frac{S_1^C}{(1+r)^1} + \ldots + \frac{S_n^C}{(1+r)^n}$$

FRR

$$FNPV / C(S) = \sum_{t=0}^{n} \frac{S_t^C}{(1+FRR/C)^t} = 0$$

gdzie:
S^C – salda przepływów pieniężnych generowanych przez projekt w poszczególnych latach przyjętego okresu odniesienia analizy
n – okres odniesienia (liczba lat) pomniejszona o 1
a – finansowy współczynnik dyskontowy
r – przyjęta finansowa stopa dyskontowa

- Załącznik nr 1 do Wytycznych MRiF

Analizę z wyliczeniem ww. wskaźników dyskontowych należy sporządzić również dla projektów, w których nie występują przychody albo koszty operacyjne.

Dodatkowo zaleca się przedstawienie obliczenia wskaźników $FRR/_K$ oraz $FNPV/_K$. Wskaźniki te mierzą zdolność projektu do zapewnienia odpowiedniego zwrotu kapitału zainwestowanego przez podmiot odpowiedzialny za projekt (środków własnych i pożyczonych). Kapitał ten jest brany pod uwagę wtedy, gdy jest opłacony; pożyczki i kredyty natomiast wtedy, kiedy są spłacane. Należy też uwzględnić koszty operacyjne, stosowne (należne) odsetki oraz przychody. W kalkulacji nie powinno się natomiast uwzględniać wkładu EFRR (co nie oznacza, że w obliczeniach należy pominąć wkład środków publicznych krajowych, jeżeli występuje).
Obliczenia ww. wskaźników należy wykonać zgodnie z zasadami określonymi w *Wytycznych MRiF*.

5.9. Dochody netto generowane przez projekt

Obliczanie poziomu dofinansowania w związku z występowaniem dochodów określonych w art. 61 Rozporządzenia nr 1303/2013 nie dotyczy projektów:

a) których całkowity kwalifikowalny koszt nie przekracza 1 000 000 Euro[6],
b) w których zdyskontowane koszty operacyjne (bez amortyzacji) są wyższe od zdyskontowanych przychodów (i oszczędności),
c) dla których wsparcie w ramach programu stanowi:

[6] Kursy publikowane są na stronie http://www.rpo.podkarpackie.pl/index.php/kursy-eur/845-kurs-euro-do-okreslania-limitow-kwotowych-kosztow-kwalifikowalnych

- pomoc de minimis;
- zgodną z rynkiem wewnętrznym pomoc państwa dla MŚP, gdy stosuje się limit w zakresie dopuszczalnej intensywności lub kwoty pomocy państwa;
- zgodną z rynkiem wewnętrznym pomoc państwa, gdy przeprowadzono indywidualną weryfikację potrzeb w zakresie finansowania zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami dotyczącymi pomocy państwa.

Obliczanie luki w finansowaniu

Zdyskontowany dochód operacji obliczany jest poprzez odliczenie zdyskontowanych kosztów od zdyskontowanego przychodu i - w stosownych przypadkach - przez dodanie wartości rezydualnej inwestycji.

- art. 15 ust. 1 Rozporządzenia nr 480/2013

W studium wykonalności należy przedstawić dane (w formie tabelarycznej) oraz wyniki ustalenia, czy projekt generuje dochody netto w rozumieniu art. 61 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1303/2013, w celu obliczenia luki w finansowaniu projektu.
W zakresie ww. obliczeń **należy stosować wprost zasady określone w *Wytycznych MRiF*** (podrozdział 8.2).
W przypadku projektów częściowo objętych pomocą publiczną do części nie objętej tą pomocą należy zastosować odpowiednio zasady dotyczące ustalania poziomu dofinansowania w oparciu o metodę luki w finansowaniu.

Do celów analizy dochodów generowanych przez projekt niezbędne jest wcześniejsze ustalenie następujących przepływów finansowych dla projektu:

Przepływy:	Uwagi:	Charakter:
– **nakłady inwestycyjne**	– *wartość bez pomniejszania o wnioskowaną dotację,* – *bez rezerw na nieprzewidziane wydatki,* – *podatek VAT, który może zostać odzyskany w oparciu o przepisy podatkowe, nie powinien być uwzględniony,*	*wydatek „–”*
– **koszty operacyjne**	– *bez amortyzacji,* – *należy uwzględnić niezbędne nakłady odtworzeniowe i remontowe,*	*wydatek „–”*
– **oszczędności kosztów**	– *traktowane jak przychody,* – *można pominąć oszczędności do wysokości zmniejszenia dotacji na działalność operacyjną,*	*wpływ „+”*
– **przychody**	– *w rozumieniu art. 61 Rozporządzenia nr 1303/2013* – *przychód nie obejmuje transferów z budżetów krajowych lub regionalnych ani z krajowych publicznych systemów ubezpieczeń (art. 15 Rozporządzenia nr 480/2013) - przychodami nie jest np. subwencja oświatowa,*	*wpływ „+”*
– **wartość rezydualna**	– *tylko, jeśli jest dodatnia.*	*wpływ „+”*

IZ RPO nie wymaga ustalenia i uwzględnienia w analizie zmian wartości kapitału obrotowego.

Algorytm przedstawiający sposób obliczania wskaźnika luki w finansowaniu w projekcie, zgodny z *Wytycznymi MRiF* jest następujący:

1) Określenie wskaźnika luki w finansowaniu (R):

$$R = \frac{(DIC - DNR)}{DIC}$$

gdzie:

- DIC – suma zdyskontowanych nakładów inwestycyjnych na realizację projektu,
- DNR – suma zdyskontowanych dochodów projektu (*przychody* + *oszczędności* – *koszty operacyjne* + *wartość rezydualna*).

2) Określenie kosztów kwalifikowalnych skorygowanych o wskaźnik luki w finansowaniu (EC_R):

$$EC_R = EC \times R$$

gdzie:

- EC – koszty kwalifikowalne (*niezdyskontowane*).

3) Określenie (maksymalnej możliwej) dotacji UE:

$$DotacjaUE = EC_R \times MaxCR_{pa}$$

gdzie:

- Max CR_{pa} – maksymalna wielkość współfinansowania określona dla osi priorytetowej.

Przykład:

Projekt polega na przebudowie i rozbudowie instalacji unieszkodliwiania odpadów oraz budowie sieci punktów zbiórki selektywnej. Usługi świadczone są przez spółkę komunalną. Przepływy finansowe projektu przedstawiono w tabeli poniżej. Spółka uzyskuje przychody z tytułu odbioru odpadów, ich zagospodarowania oraz korzysta z dofinansowania ze środków publicznych. Dzięki planowanym do uzyskania oszczędnościom, możliwe będzie zmniejszenie tych dotacji.

Wartości nominalne (tys. zł)	Razem:	n+0	n+1	n+2	n+3	n+4	n+5	n+6	n+7	n+8	n+9	n+10	n+11	n+12	n+13	n+14[7]
nakłady inwestycyjne	1600,00	100,00	1500,00													
koszty operacyjne	1950,00			150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00	150,00
oszczędności kosztów do analizy dochodów	130,00	0,00	0,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
oszczędności ogółem	390,00			30,00	30,00	30,00	30,00	30,00	30,00	30,00	30,00	30,00	30,00	30,00	30,00	30,00
zmniejszenie dotacji operacyjnych	260,00			20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00
przychody	1885,00			145,00	145,00	145,00	145,00	145,00	145,00	145,00	145,00	145,00	145,00	145,00	145,00	145,00
wartość rezydualna	80,00															80,00

Wartości zdyskontowane (r=4%)	Razem:	n+0	n+1	n+2	n+3	n+4	n+5	n+6	n+7	n+8	n+9	n+10	n+11	n+12	n+13	n+14
nakłady inwestycyjne	1542,25	100,00	1442,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
koszty operacyjne	1440,26	0,00	0,00	138,69	133,35	128,22	123,29	118,55	113,99	109,61	105,39	101,34	97,44	93,69	90,09	86,63
oszczędności kosztów do analizy dochodów	96,02	0,00	0,00	9,25	8,89	8,55	8,22	7,90	7,60	7,31	7,03	6,76	6,50	6,25	6,01	5,78
przychody	1392,25	0,00	0,00	134,07	128,91	123,95	119,18	114,59	110,19	105,95	101,88	97,96	94,19	90,57	87,09	83,74
wartość rezydualna	46,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	46,20

Parametr	Nazwa, algorytm	Wartość
DIC	zdyskontowany koszt inwestycji	1542,25
DNR	zdyskontowany przychód netto (dochód) = zdyskontowane przychody + zdyskontowane oszczędności – zdyskontowane koszty operacyjne + zdyskontowana wartość rezydualna	94,21
Max EE	maksymalny wydatek kwalifikowany; DIC-DNR	1448,04
R	Luka finansowa; R = Max EE/ DIC	94,00%
EC	koszty kwalifikowalne (niezdyskontowane)	1600,00
Kwota DA	"decision amount"; DA = EC*R	1504,00
Max CRpa	maksymalna wielkość współfinansowania	85,00%
Dotacja UE	Dotacja = DA * Max Crpa	1278,40
Rzeczywisty poziom dotacji (w % kosztów kwalifikowanych):		79,90%

Spółka może ubiegać się o dofinansowanie projektu w ramach RPO w kwocie nie wyższej niż 1278,40 tys. zł (nie więcej niż 79,90% wydatków kwalifikowanych).

[7] W przykładzie długość okresu referencyjnego skrócono do 15 lat – w przypadku przygotowywania projektów z zakresu gospodarki odpadami analiza powinna obejmować 30 lat

Dofinansowanie przy zastosowaniu ryczałtowych stawek dochodów

Dla inwestycji z zakresu zagospodarowania odpadów nie przewidziano możliwości zastosowania ryczałtowych rozliczeń dochodów.

5.10. Trwałość finansowa projektu

Projekt, który ma być wsparty w ramach RPO, mimo, że najczęściej będzie generował straty, powinien mieć zapewnioną trwałość finansową. Oznacza to, że wnioskodawca (i ewentualny operator) powinien dysponować wystarczającymi środkami do realizacji infrastruktury oraz jej utrzymania w przyszłości.

Analiza trwałości finansowej wymaga:

- ustalenia wyników finansowych projektu (w tym jego zdolności do pokrywania kosztów eksploatacji),
- nałożenia ich na sytuację finansową jednostki (wnioskodawcy, operatora) i ustalenia jej zdolności do pokrywania kosztów funkcjonowania projektu.

W analizie trwałości finansowej:

- podaje się nominalne (niezdyskontowane) wartości przepływów pieniężnych,
- nie uwzględnia się wartości rezydualnej.

Przepływy środków finansowych, jakie należy w tym celu uwzględnić powinny brać pod uwagę, wszystkie (krajowe i UE) zaangażowane środki finansowe, kredyty i pożyczki, wraz z ich spłatą, koszty obsługi zadłużenia, wpłaty własne oraz wypłaty dywidend (nadwyżki projektu).

Przykład

Spółka gminna realizuje inwestycję dotyczącą poprawy systemu zbiórki i selekcjonowania odpadów. Prognozowane przepływy finansowe dla podmiotu oraz wyodrębnione dla projektu są następujące:

Rok n+	*0*	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*...*
Wynik podmiotu bez projektu	*400*	*-250*	*500*	*-250*	*330*	*-720*	*50*	*100*	*50*	*100*	*0*	*0*	*0*	*0*	*...*
Saldo środków pieniężnych „bez projektu"	*400*	*150*	*650*	*400*	*730*	*10*	*60*	*160*	*210*	*310*	*310*	*310*	*310*	*310*	*...*
Wynik projektu:	*-200*	*-100*	*-320*	*-170*	*-170*	*-200*	*-200*	*-200*	*-200*	*-210*	*-180*	*-180*	*-180*	*-210*	*...*
Saldo środków podmiotu z projektem - wpływ projektu na wynik podmiotu	*200*	*50*	*330*	*230*	*560*	***-190***	***-140***	***-40***	*10*	*100*	*130*	*130*	*130*	*100*	*...*

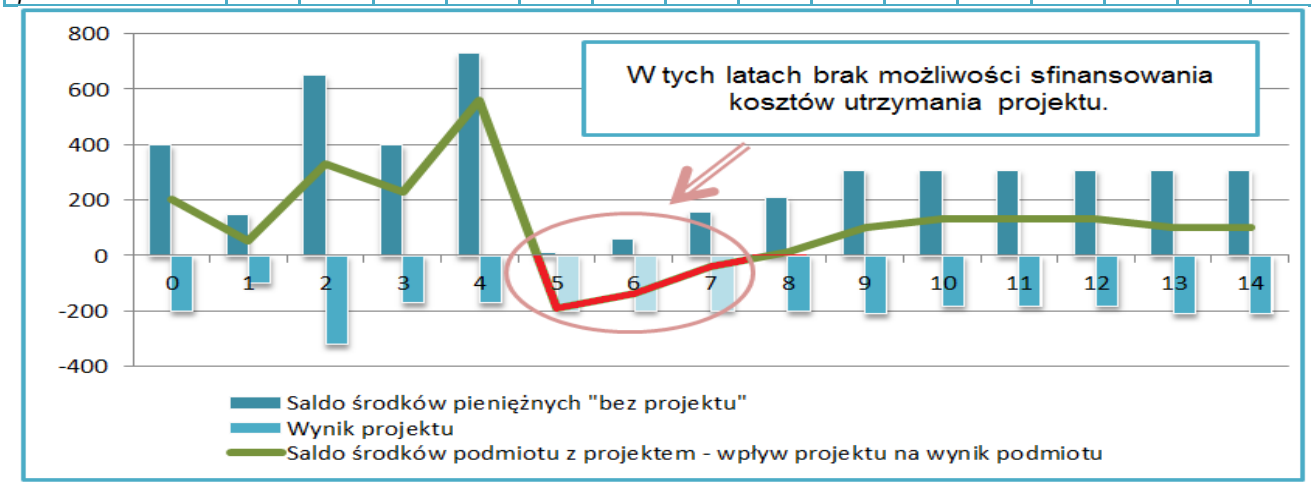

Projekt generuje straty, analiza wskazuje na brak możliwości ich pokrycia ze środków, którymi dysponuje wnioskodawca (operator).

Jeżeli operator zbankrutuje, trwałość samej inwestycji może stracić znaczenie.
Analiza przepływów pieniężnych powinna wykazać, że beneficjent/operator z projektem ma dodatnie roczne saldo przepływów pieniężnych na koniec każdego roku, we wszystkich latach objętych analizą.

- Wytyczne MRiF

6. Analiza ekonomiczna

Analiza ekonomiczna ma na celu dokonanie oceny wkładu projektu w polepszenie warunków ekonomicznych i jakości życia w regionie.

IZ RPO wymaga, aby analiza ekonomiczna:

a) miała formę **analizy kosztów i korzyści** dla projektów z zakresu gospodarki odpadami o wartości wydatków kwalifikowanych powyżej 4 mln zł,
b) miała formę **analizy opisowej** dla projektów o mniejszej wartości wydatków kwalifikowanych.

Analiza kosztów i korzyści obejmuje:

a) identyfikację korzyści i kosztów ekonomicznych,
b) oszacowanie wartości korzyści i kosztów ekonomicznych,
c) obliczenie wskaźników ENPV, ERR, B/C.

Analiza opisowa ogranicza się do identyfikacji korzyści i kosztów ekonomicznych, opisu i uzasadnienia ich skali.

Zapisy rozdziału, które dotyczą wyceny przepływów ekonomicznych i obliczenia wskaźników ENPV i ERR, mają zastosowanie tylko, gdy wnioskodawca jest zobowiązany lub zdecyduje się opracować pełną analizą kosztów i korzyści projektu.

Analizy należy sporządzić zgodnie z zaleceniami przedstawionymi w *Wytycznych MRiF* z 2017 r., *Podręczniku CBA*, 2014 oraz Rozporządzeniu nr 2015/207.

6.1. Korzyści zewnętrzne wynikające z realizacji projektu

Identyfikacja

W punkcie tym należy przedstawić (zidentyfikować, opisać i uzasadnić) czynniki zewnętrzne, które skutkują zaistnieniem korzyści społecznych i gospodarczych z punktu widzenia regionu (kraju). Punktem wyjścia do analizy będą skorygowane, zgodnie z zasadami podanymi powyżej, przychody finansowe.

Korzyści takie wiązać się będą z występowaniem specyficznych czynników zewnętrznych. Zazwyczaj czynniki te będą nawiązywać do określonych dla projektu wskaźników rezultatów lub oddziaływań.

W przypadku:

- analizy uproszczonej – należy określić i uzasadnić skalę korzyści, np. poprzez przypisanie im określonych wartości fizycznych,
- analizy kosztów i korzyści – należy dodatkowo oszacować wartość kosztów i korzyści.

<u>Podczas analizy ekonomicznej należy uwzględnić np.:</u>

- poprawę dostępu do usług zagospodarowania odpadów, w tym zbiórki selektywnej,
- poprawę jakości środowiska ze względu na redukcję zanieczyszczeń, które do niego trafiają,
- poprawę zdrowia,
- oszczędności kosztów związanych z zasobami dzięki możliwości powtórnego wykorzystania surowców,
- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych,

- wpływ lokalizacji projektu na realizację celów rozwojowych województwa w zakresie ochrony środowiska - w kontekście realizacji priorytetów określonych w dokumentach strategicznych Województwa[8]
- skalę projektu,
- powiązania z innymi projektami i podmiotami, które świadczą usługi komplementarne w zakresie ochrony środowiska,
- współpracę instytucji ochrony środowiska, w tym z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi (np. badania jakości środowiska, nowe technologie, procesy i usługi),
- korzyści wynikające z rozpowszechniania postaw proekologicznych,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń i zużycia energii.

W przypadku projektów, które dotyczą **infrastruktury gospodarowania odpadami** do korzyści zaliczyć można przykładowo:

- wprowadzenie nowoczesnych technologii, które podniosą efektywność odbioru, przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów,
- odzyskiwanie wartościowych surowców do powtórnego przetworzenia,
- realizacja zadań z zakresu gospodarki odpadami zgodnie z zasadami hierarchii postępowania z nimi,
- poprawa jakości usług,
- zmniejszenie liczby awarii linii technologicznych,
- poprawa warunków i bezpieczeństwa pracy pracowników zbiórki odpadów, PSZOK i zakładów gospodarki odpadami,
- zmniejszenie negatywnego oddziaływania odpadów i zakładów, które je przetwarzają na środowisko, w tym:
    - terenów leśnych, cieków i zbiorników wodnych, pól uprawnych,
    - indywidualnych i zbiorowych ujęć wody,
    - obszarów objętych strefami ochrony, formami ochrony przyrody, występowania gatunków chronionych,
    - powietrza - w wyniku nielegalnego ich spalania, emisji odorów, pożarów składowisk itd.;
- ochrona zdrowia mieszkańców przed negatywnym wpływem niewłaściwej gospodarki odpadami komunalnymi, przemysłowymi i niebezpiecznymi,
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców,
- zapewnienie uzbrojenia dla terenów pod inwestycje mieszkaniowe, komercyjne i publiczne,
- poprawa warunków zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- poprawa wizerunku gminy / miejscowości.

W przypadku każdej korzyści należy uzasadnić, czego ona dotyczy w konkretnym projekcie.

Korekta o efekty zewnętrzne oznacza, że w pozycjach wydatków i wpływów należy uwzględnić także zewnętrzne koszty i korzyści, którym bezpośrednio nie towarzyszą przepływy finansowe. Należy przy tym szczegółowo opisać i uzasadnić przesłanki przyjętych w tym zakresie szacunków.

Do **korzyści zewnętrznych nie należą** wydatki związane z realizacją projektu, w tym np.:

- zyski wykonawców projektu
- wynagrodzenia robotników budowlanych lub podwykonawców
- wynagrodzenia personelu i inne koszty operacyjne, już uwzględnione w analizie finansowej projektu.

[8] Lista najważniejszych dokumentów – p. 5.5 Uwarunkowania wynikające z dokumentów strategicznych (w zależności od przedmiotu projektów).

Wycena
Przeprowadzenie pełnej analizy kosztów i korzyści ekonomicznych jest obowiązkowe tylko dla inwestycji w ramach działania 4.2 Gospodarka odpadami o wartości kosztów kwalifikowanych powyżej 4 mln zł.

W przypadku analizy kosztów i korzyści należy oszacować wartość opisanych korzyści.

Nie istnieje jedna uniwersalna metoda szacowania tych wartości. Ograniczone możliwości zastosowania wynikają głównie z trudności w uzyskaniu niezbędnych danych. Dlatego też przedstawiane czynniki i ich wartości powinny cechować:

- pewność lub obiektywnie wysokie prawdopodobieństwo zaistnienia,
- racjonalna metodologia oszacowania (poparta np. normami, obowiązującymi stawkami opłat, cenami rynkowymi, przeprowadzonymi badaniami naukowymi, statystyką).

Na cele wyceny wartości korzyści można wykorzystać dostępne opracowania i analizy (np. związane z ekonomiczną wartością pracy, poprawy kwalifikacji czy wartości i jakości życia). Należy przy tym wskazać źródło danych, a wyniki obliczeń ustalić z uwzględnieniem:

- zakresu projektu,
- skali potencjalnego oddziaływania,
- lokalnych warunków dot. np. poziomu bezrobocia, wynagrodzeń, prognoz demograficznych itd.

Wartości korzyści ekonomicznych należy podawać z uwzględnieniem korekty fiskalnej oraz korekty cen rozrachunkowych, o których mowa w punkcie 6.3 *Instrukcji*.

Odpowiednie pozycje oszacowania należy zaprezentować w formie tabelarycznej dla okresu referencyjnego, jako wpływy ekonomiczne projektu.

6.2. Nakłady i koszty społeczno-gospodarcze związane z realizacją projektu

Identyfikacja
W przypadku analizy opisowej należy określić i uzasadnić skalę negatywnych oddziaływań społecznych i ekonomicznych inwestycji. Należy rozważyć następujące rodzaje negatywnego wpływu infrastruktury:

- uciążliwość budowy dla otoczenia (ujemny wpływ na warunki mieszkaniowe, siedliska i gatunki, ograniczenie korzystania z infrastruktury, transport materiałów budowlanych, możliwości poruszania się, hałas, przerwy w dostawie wody i zasilania elektrycznego itp.)
- negatywne oddziaływania podczas eksploatacji obiektu, np. odory z zakładów przetwarzania i składowisk, hałas, wzrost natężenia ruchu samochodów ciężarowych, transportu i przeładunku odpadów,
- utratę walorów krajobrazowych lub rekreacyjnych,
- wzrost obciążenia mieszkańców opłatami za gospodarowanie odpadami.

Oddziaływania negatywne należy odpowiednio opisać w analizie ryzyka (patrz punkt 9 *Instrukcji*), a te które są związane ze środowiskiem – uwzględnić w analizie oddziaływania na środowisko (patrz punkt 8 *Instrukcji*). W przypadku istotnych zagrożeń, należy przewidzieć odpowiednie działania prewencyjne i kompensacyjne.

Wycena
W przypadku opracowania pełnej analizy kosztów i korzyści należy oszacować wartość zidentyfikowanych kosztów ekonomicznych.
Podobnie jak w przypadku korzyści ekonomicznych, szacunki powinny być oparte na rzetelnej metodologii uzasadnionej przewidywanym stanem faktycznym.
Należy przy tym wskazać źródło danych, a wyniki obliczeń ustalić z uwzględnieniem:

- zakresu projektu,

- skali potencjalnego oddziaływania,
- lokalnych warunków dot. np. zapotrzebowania na daną infrastrukturę, rozwoju gospodarczego, stanu środowiska, walorów przyrodniczych, poziomu bezrobocia, wynagrodzeń, prognoz demograficznych itd.

Wartości kosztów ekonomicznych należy podawać z uwzględnieniem korekty fiskalnej oraz korekty cen rozrachunkowych, o których mowa w punkcie 6.3 *Instrukcji*.

Odpowiednie pozycje oszacowania należy zaprezentować w formie tabelarycznej dla okresu referencyjnego – jako koszty ekonomiczne projektu.

6.3. Analiza kosztów i korzyści

Analiza kosztów i korzyści obejmuje następujące działania:
1) korektę fiskalną,
2) przekształcenie z cen rynkowych na ceny rozrachunkowe,
3) wycenę kosztów i korzyści zewnętrznych,
4) obliczenie wskaźników dyskontowych: ENPV, ERR, B/C.

Korekta fiskalna
Dotyczy wyeliminowania wpływu różnorodnych uregulowań fiskalnych na wartości finansowe i ekonomiczne. Zasady korekty fiskalnej:
- wszystkie wartości powinny być podawane w kwotach netto, bez podatków pośrednich (VAT, akcyza),
- należy pominąć wszystkie podatki bezpośrednie (dochodowe, majątkowe),
- należy pominąć subwencje i dopłaty ze środków publicznych, mające charakter przekazu pieniężnego (płatności transferowych),
- jako wyjątek - w kosztach wynagrodzeń należy uwzględnić wydatki na ubezpieczenia społeczne (jest to wynagrodzenie odłożone w czasie – *Podręcznik CBA*, 2014, s. 45).

Korekta fiskalna obejmuje:
- przepływy finansowe (nakłady inwestycyjne, koszty operacyjne, oszczędności kosztów, przychody),
- wszystkie korzyści i koszty ekonomiczne.

Przekształcenie z cen rynkowych na ceny rozrachunkowe
Przekształcenie to ma na celu eliminację zniekształceń wyceny wynikających np. z ograniczeń konkurencji przez monopole, czy regulacje w zakresie prawa pracy.
Ze względu na potrzebę zastosowania uproszczeń w analizach IZ RPO zaleca, aby:
- przekształcenia przepływów finansowych i ekonomicznych polegały na zastosowaniu Standardowego Współczynnika Konwersji (*Standard Conversion Factor*, *Podręcznik CBA* 2014, s. 46-47),
- współczynnik ten przyjmuje wartość 1,00 i w praktyce nie zmienia wartości analizowanych przepływów.

W indywidualnych sytuacjach wnioskodawca może zastosować współczynnik o innej wartości, wymaga to jednak szczegółowego uzasadnienia.
Np. jeśli stwierdzone zostanie, że wynagrodzenia są zawyżone ze względu na obowiązujące przepisy prawa w stosunku do wartości rynkowej pracy – w analizie ekonomicznej można obniżyć wartość tych kosztów operacyjnych.

Wycena kosztów i korzyści zewnętrznych
Patrz punkty 6.1 i 6.2 niniejszej *Instrukcji*.

Obliczenie wskaźników dyskontowych: ENPV, ERR, B/C

Analiza ekonomiczna przeprowadzana jest na podstawie wyniku przepływów finansowych z uwzględnieniem korekt fiskalnych, cen rozrachunkowych oraz doliczenia efektów zewnętrznych.

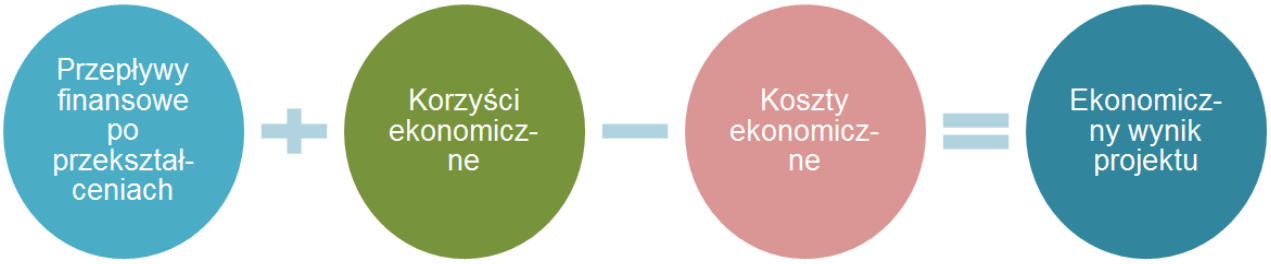

Do obliczenia wskaźników efektywności ekonomicznej stosowana jest, podobnie jak w analizie finansowej, metodologia zdyskontowanych przepływów pieniężnych.

Stopa dyskontowa do analiz ekonomicznych wynosi 5 %.

Rok n+	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
wsp. dysk.	1,000	0,9524	0,9070	0,8638	0,8227	0,7835	0,7462	0,7107	0,6768	0,6446	0,6139	0,5847	0,5568	0,5303	0,5051
Rok n+	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
wsp. dysk.	0,4810	0,4581	0,4363	0,4155	0,3957	0,3769	0,3589	0,3418	0,3256	0,3101	0,2953	0,2812	0,2678	0,2551	0,2429

Na podstawie ekonomicznych przepływów pieniężnych należy wyznaczyć ekonomiczne wskaźniki efektywności przedsięwzięcia, czyli:
- ENPV projektu,
- ERR projektu,
- B/C projektu.

Do obliczenia ww. wskaźników należy wziąć pod uwagę:
a) przepływy finansowe po przekształceniach fiskalnych i cen rozrachunkowych:

– **nakłady inwestycyjne**	z uwzględnieniem korekty fiskalnej i cen rozrachunkowych
– **koszty operacyjne**	
+ **przychody i oszczędności**	

b) zewnętrzne koszty ekonomiczne (–),
c) zewnętrzne korzyści ekonomiczne (+),
d) ekonomiczną wartość rezydualną (+).

Wartość rezydualna w analizie ekonomicznej powinna przedstawiać potencjalne korzyści, które można uzyskać w czasie wykraczającym poza okres referencyjny projektu. Należy ją obliczyć podobnie jak wartość rezydualną na potrzeby analizy finansowej, przy czym podstawą obliczeń powinien być ekonomiczny wynik projektu z ostatniego roku okresu referencyjnego. Ekonomiczną wartość rezydualną należy obliczyć z zastosowaniem wzoru:

$$W_{re} = EF_{n+29} \times i$$

gdzie:
EF_{n+29} – to ekonomiczny wynik projektu dla ostatniego roku analizy (n+14) obejmujący: *przychody, oszczędności i koszty finansowe (skorygowane o efekty fiskalne i rozrachunkowe, bez finansowej W_r), zewnętrzne koszty i korzyści ekonomiczne,*
i – to określona przez wnioskodawcę liczba lat funkcjonowania projektu poza okres referencyjny (taka sama jak w analizie finansowej).

Ekonomiczna wartość rezydualna wystąpi tylko wtedy, gdy przepływy ostatniego roku analizy (EF_{n+29}) będą dodatnie.
Dane za okres prognozy należy przedstawić w formie tabelarycznej. Do obliczeń można wykorzystać formuły arkuszy obliczeniowych (np. MS Excel: „NPV", „IRR", przy czym należy zwrócić uwagę na składnię funkcji i to, że wartości dla roku „0" powinny być dyskontowane współczynnikiem „1").

Wzory do obliczenia wskaźników efektywności ekonomicznej:

ENPV:
$$ENPV = \sum_{t=0}^{n} a_t S_t^E = \frac{S_0^E}{(1+r)^0} + \frac{S_1^E}{(1+r)^1} + \ldots + \frac{S_n^E}{(1+r)^n}$$

ERR
$$ENPV = \sum_{t=0}^{n} \frac{S_t^E}{(1+ERR)^t} = 0$$

gdzie:
S^E – salda strumieni ekonomicznych kosztów i korzyści generowanych w wyniku realizacji projektu w poszczególnych latach przyjętego okresu odniesienia analizy
n – okres odniesienia(liczba lat) pomniejszona o 1
a – ekonomiczny współczynnik dyskontowy
r – przyjęta ekonomiczna stopa dyskontowa (5%),

- Załącznik nr 1 do Wytycznych MRiF

Wskaźnik B/C ($^{Benefits}/_{Costs}$) oznacza stosunek sumy zdyskontowanych korzyści do sumy zdyskontowanych kosztów generowanych w okresie referencyjnym.

Wzór do obliczenia wskaźnika B/C:

B/C:

$$B/C = \frac{\sum_{t=0}^{n} a_t B_t^E}{\sum_{t=0}^{n} a_t C_t^E} = \frac{\frac{B_0^E}{(1+r)^0} + \frac{B_1^E}{(1+r)^1} + \ldots + \frac{B_n^E}{(1+r)^n}}{\frac{C_0^E}{(1+r)^0} + \frac{C_1^E}{(1+r)^1} + \ldots + \frac{C_n^E}{(1+r)^n}}$$

gdzie:
B^E – strumienie korzyści ekonomicznych generowanych w wyniku realizacji projektu w poszczególnych latach przyjętego okresu odniesienia analizy
C^E – strumienie kosztów ekonomicznych generowanych w wyniku realizacji projektu w poszczególnych latach przyjętego okresu odniesienia analizy
n – okres odniesienia (liczba lat) pomniejszona o 1
a – ekonomiczny współczynnik dyskontowy
r – przyjęta ekonomiczna stopa dyskontowa (5%)

- Załącznik nr 1 do Wytycznych MRiF

Zgodnie z kryteriami oceny merytorycznej określonymi w *Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych RPO*, dofinansowaniem ze środków EFRR może być objęty jedynie projekt ekonomicznie „*korzystny*”, tj. charakteryzujący się łącznie wskaźnikami:

- **ENPV > 0**
- **ERR > 5%**
- **B/C > 1**

Jeżeli ww. warunki nie są spełnione, projekt nie może zostać zakwalifikowany do dofinansowania z funduszy UE. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy projekt wykazuje ujemną ENPV, lecz powoduje znaczące korzyści, których nie można było wycenić (których kwantyfikacja i oszacowanie wartości byłoby obarczone zbyt dużym ryzykiem lub dla których wnioskodawca nie dysponuje wiarygodnymi i uzasadnionymi szacunkami). Dla tych kategorii oddziaływań należy przedstawić analizę jakościową i efektywności kosztowej, uwzględniającą charakterystykę i skalę pozytywnych i negatywnych oddziaływań.

Przykład[9]

	Razem:	n+0	n+1	n+2	n+3	n+4	n+5	n+6	n+7	n+8	n+9	n+10	n+11	n+12	n+13	n+14
Nakłady inwestycyjne (-)	3000,0	1000,0	1000,0	1000,0												
Koszty operacyjne (-)	2400,0				200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0
Przychody i oszczędności (+)	1320,0				110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0
Zewnętrzne koszty ekonomiczne (-)	240,0				20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Zewnętrzne korzyści ekonomiczne (+)	6000,0				500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0
Ekonomiczna wartość rezydualna (+), i=3 lata	1170,0															1170,0
Razem koszty ekonomiczne (-):	5640,0	1000,0	1000,0	1000,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0
zdyskontowane koszty (r=5%)	4628,0	1000,0	952,4	907,0	190,0	181,0	172,4	164,2	156,4	148,9	141,8	135,1	128,6	122,5	116,7	111,1
Razem korzyści ekonomiczne (+):	8490,0	0,0	0,0	0,0	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0	610,0	1780,0
zdyskontowane korzyści (r=5%)	5494,8	0,0	0,0	0,0	526,9	501,8	477,9	455,2	433,5	412,8	393,2	374,5	356,7	339,6	323,5	899,1
Ekonomiczny wynik projektu:	2850,0	-1000,0	-1000,0	-1000,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	390,0	1560,0
wartości zdyskontowane (r=5%)	866,8	-1000,0	-952,4	-907,0	336,9	320,9	305,6	291,0	277,2	264,0	251,4	239,4	228,0	217,2	206,8	788,0

Przepływy finansowe podano po przekształceniach fiskalnych i cen rozrachunkowych. Wnioskodawca przewiduje, że inwestycja będzie funkcjonować minimum 3 lata poza okres referencyjny.

Obliczenie ekonomicznej wartości rezydualnej:

$W_{re} = EF_{n+14} \times i$

$i = 3$ lata

$EF_{n+14} = -200$ (koszty operacyjne) $+110$ (przychody i oszczędności) -20 (koszty ekon.) $+500$ (korzyści ekon.) $= 390$

$W_{re} = 390 \times 3 = 1170$

Ekonomiczne wskaźniki dyskontowe:

ENPV	ERR	B/C
866,8	8,69%	1,19

[9] Dla uproszczenia przykład obejmuje 15 letni okres referencyjny. W przypadku projektów z zakresu gospodarki odpadowej okres analizy powinien obejmować 30 lat.

7. Analiza systemu rekompensat

Niniejszy rozdział dotyczy projektów, w których przewidziano dofinansowanie podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług publicznych w zakresie gospodarowania odpadami.

W zakresie analiz zastosowanie mają:

- *Wytyczne* MIR *w zakresie reguł dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług w ogólnym interesie gospodarczym w ramach zadań własnych samorządu gminy w gospodarce odpadami komunalnymi*, wrzesień 2015,
- decyzja KE nr 2012/21/UE z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym
- Komunikat KE – Zasady ramowe Unii Europejskiej dotyczące pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych (KE 2012/C 8/03),
- Komunikat KE w sprawie stosowania reguł Unii Europejskiej w dziedzinie pomocy państwa w odniesieniu do rekompensaty z tytułu usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym,
- rozporządzenie KE nr 360/2012 z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis przyznawanej przedsiębiorstwom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE 2012 L 114/8)
- oraz właściwe orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

W rozdziale należy przedstawić informacje dotyczące:

1) czy rekompensata związana z usługą publiczną w zakresie gospodarki odpadami stanowi pomoc publiczną,
2) podstawy prawnej udzielenia takiej pomocy, w tym formę nałożenia obowiązku i tryb wyboru podmiotu, który wykonuje usługę publiczną,
3) sposobu zawarcia umowy / zobowiązania do świadczenia usług publicznych,
4) głównych postanowień umowy o świadczenie usług publicznych,
5) zasady ustalania wartości rekompensaty w odniesieniu do konkretnej usługi publicznej, która będzie świadczona w związku z dofinansowaniem w ramach RPO WP 2014-2020,
6) obliczenia wartości rekompensaty,
7) zakresu obowiązków dotyczących monitorowania i sprawozdawczości. Należy przy tym pamiętać, że operatorzy, którym powierzono obowiązek świadczenia usług w ogólnym interesie gospodarczym, podlegają kontroli, o której mowa w art. 6 Decyzji KE 2012/21/UE i w pkt 47 – 50 Zasad ramowych KE 2012/C 8/03.

W przypadku, gdy udzielenie pomocy na maksymalnym pułapie spowoduje, że może wystąpić nadmierna rekompensata, wówczas należy:

- obniżyć wartość dofinansowania o wartość nadmiernej rekompensaty, która wystąpi w całym okresie umowy według wartości w ujęciu realnym,

albo

- zmniejszyć wypłacaną operatorowi rekompensatę do dozwolonego poziomu (o ile jest to wykonalne i zasadne).

Wytyczne MIR w zakresie reguł dofinansowania z programów operacyjnych podmiotów realizujących obowiązek świadczenia usług w ogólnym interesie gospodarczym w ramach zadań własnych samorządu gminy w gospodarce odpadami komunalnymi

Należy również podkreślić, że dofinansowanie w ramach RPO udzielone może być jedynie w zakresie niezbędnym do realizacji projektu (zasada proporcjonalności). Dlatego nie może ono wykraczać poza poziomy ustalone w odpowiednich przepisach w zakresie:

- dopuszczalnej kwoty rekompensaty,
- pomocy publicznej,
- dochodów generowanych przez projekt.

W przypadku zbiegu różnych warunków dofinansowanie udzielane jest w mniejszej wartości.

	Dofinansowanie (rekompensata) jest pomocą publiczną	**Dofinansowanie (rekompensata) nie jest pomocą publiczną**
Metoda „*luki w finansowaniu*" - art. 61 rozporządzenia UE nr 1303/2013	**NIE**	**TAK** (dla projektów > 1 mln EUR)
Limity rekompensaty wynikające z przepisów o UOIG	**TAK**	**TAK**
Limity dla pomocy publicznej	**TAK**	**NIE**

8. Analiza oddziaływania na środowisko

Należy opisać oddziaływania projektu na środowisko oraz uzasadnić zgodność przedsięwzięcia z zasadami polityki ochrony środowiska UE.
Informacje podawane w tym punkcie powinny być zgodne z zał. 3 do wniosku o dofinansowanie.
Dodatkowe informacje na temat procedury oceny wpływów środowiskowych oraz regulacji prawnych w tym zakresie zostały przedstawione w *Poradniku przygotowania inwestycji z uwzględnieniem zmian klimatu, ich łagodzenia i przystosowania do tych zmian oraz odporności na klęski żywiołowe*, MŚ, http://klimada.mos.gov.pl/

8.1. Formalno-prawna procedura wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

Należy krótko opisać, czy przedsięwzięcie wymagało uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, zgodnie z ustawą z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.2016.353 j.t.):

- jeżeli nie – należy uzasadnić, dlaczego,
- jeżeli tak:
- należy opisać przebieg i stopień zaawansowania procedury związanej z wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia, w tym opisać procedurę kwalifikowania przedsięwzięcia do obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (screening) oraz procedurę pełnej oceny oddziaływania (scoping), o ile taka procedura była wymagana. Należy przedstawić informacje dotyczące przeprowadzonych konsultacji społecznych (o ile były wymagane) oraz informacje dotyczące opinii i uzgodnień wydanych przez organy administracji właściwe w zakresie ochrony środowiska.

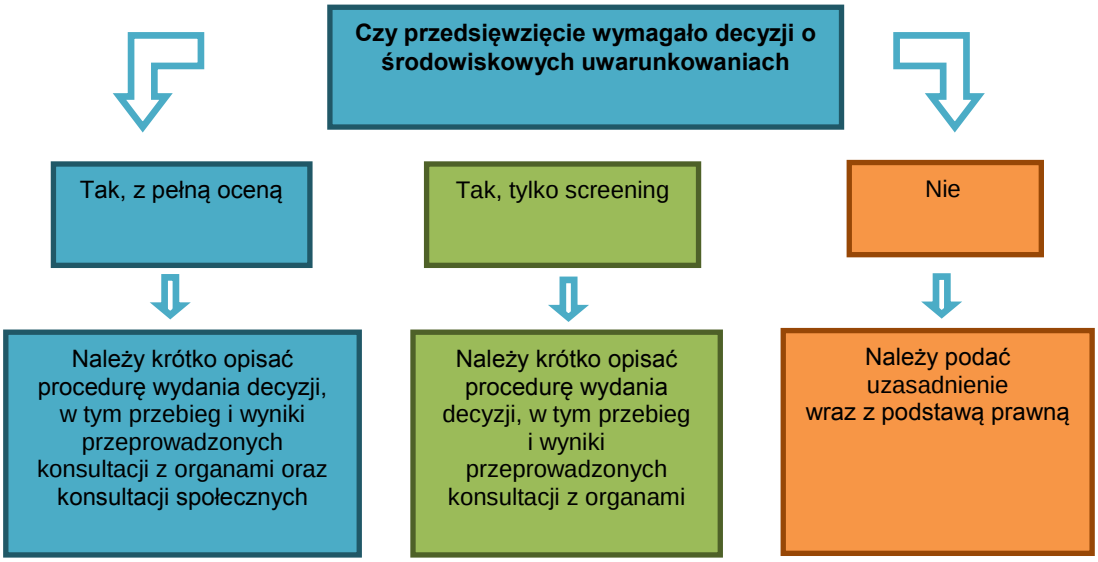

W przypadku inwestycji dotyczących gospodarki odpadowej należy zwrócić szczególną uwagę na:

1) przedsięwzięcia wymienione w § 2 ust. 1 punkty: 37, 39-40 oraz ust. 2, a także § 3 ust. 2 punkty: 68, 70-71, 77-80 oraz § 3 ust. 2-3 Rozporządzenia Rady Ministrów z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U.2016.71 j.t.) oraz realizowane na obszarze i w otulinach form ochrony przyrody;

2) wymogi ochrony gatunkowej przewidziane w ustawie o ochronie przyrody oraz w Rozporządzeniach Ministra Środowiska:

- z 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2014 nr 1348),
- z 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 nr 1409),
- z 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 nr 1408).

W odniesieniu do kwestii ochrony gatunkowej, studium i załączane do wniosku dokumenty powinny jednoznacznie wskazywać, że badana była kwestia ewentualnego zagrożenia dla środowiska w odniesieniu do chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów (występujących w zasięgu oddziaływania przedsięwzięcia, w tym także poza obszarami chronionymi ustanowionymi na podstawie ustawy o ochronie przyrody).

8.2. Zrównoważony rozwój i zmiany klimatu

Zasada zrównoważonego rozwoju wynika wprost z przepisów prawa traktatowego. Zgodnie z kryteriami oceny projektów w ramach RPO WP 2014-2020 należy opisać, czy projekt przewiduje:

a) racjonalne gospodarowanie zasobami,
b) ograniczenie presji na środowisko,
c) uwzględnianie efektów środowiskowych w zarządzaniu,
d) podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Ponadto w okresie programowania 2014-2020 należy skoncentrować się na celach Strategii Europa 2020 w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu i zrównoważonemu wykorzystaniu energii. W studium wykonalności należy:

a) wyjaśnić, czy lub w jaki sposób projekt przyczynia się do realizacji celów polityki ochrony środowiska, w tym w zakresie zmian klimatu zgodnie ze strategią Europa 2020,
b) wskazać, w jaki sposób cele polityki ochrony środowiska zostały uwzględnione w danym projekcie (w szczególności poprzez efektywną gospodarkę zasobami, zachowanie różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, odporność na skutki zmian klimatu),

c) wskazać wydatki związane z działaniami adaptacyjnymi lub zapobiegającymi tym zmianom, zgodnie z załącznikiem nr I do Rozporządzenia Wykonawczego KE (UE) nr 215/2014 z dnia 7 marca 2014 r. ustanawiającego zasady wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (…) w zakresie metod wsparcia w odniesieniu do zmian klimatu, określania celów pośrednich i końcowych na potrzeby ram wykonania oraz klasyfikacji kategorii interwencji w odniesieniu do europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (Dz.U.UE.L.2014.69.65),
d) wskazać mierzalne efekty realizacji projektu związane z redukcją emisji zanieczyszczeń do powietrza,
e) udzielić odpowiedzi: czy lub w jaki sposób w projekcie uwzględniono zagrożenia związane ze zmianami klimatu, kwestie dotyczące przystosowania się do zmian klimatu i ich łagodzenia oraz odporności na klęski żywiołowe; np.:
   - czy rozważono alternatywne rozwiązanie dotyczące mniejszego zużycia węgla, emisji gazów cieplarnianych lub oparte na źródłach odnawialnych?
   - czy w trakcie przygotowywania projektu przeprowadzono ocenę zagrożeń wynikających ze zmian klimatycznych lub kontrolę podatności na te zagrożenia (np. ryzyko powodzi, ekstremalnych temperatur, burz i wiatru, osunięć ziemi)?
   - czy w ramach prowadzonych prac nad przygotowaniem projektu, w tym związanych z wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, uwzględniono kwestie związane ze zmianami klimatu?
   - czy zmiany klimatu wpłynęły na lokalizację inwestycji?
   - czy inwestycja w połączeniu ze zmianami klimatu będzie miała jakikolwiek pozytywny lub negatywny wpływ na otoczenie?
f) jakie rozwiązania przyjęto w celu zapewnienia odporności na bieżącą zmienność klimatu i przyszłe zmiany klimatu w ramach projektu.

Dodatkowe informacje na temat przystosowania do zmian klimatu zawarte są między innymi w *Non-paper Guidelines for Project Managers: Making vulnerable investments climate resilient*[10] oraz *Poradniku* Ministerstwa Środowiska w zakresie *przygotowania inwestycji z uwzględnieniem zmian klimatu, ich łagodzenia i przystosowania do tych zmian oraz odporności na klęski żywiołowe*, MŚ, http://klimada.mos.gov.pl/

8.3. Analiza pozostałych obszarów oddziaływania inwestycji na środowisko

Należy opisać najważniejsze czynniki, które mogą mieć wpływ na stan środowiska w fazie inwestycyjnej oraz podczas eksploatacji projektu.

Należy zwrócić uwagę na:
- stosowanie w projekcie zasad ostrożności, działania zapobiegawczego, naprawiania szkody w pierwszym rzędzie u źródła i na zasadzie „*zanieczyszczający płaci*", których podstawą jest art. 174 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Dz. Urz. UE 2006 C 321E),
- dotrzymanie przepisów o ochronie środowiska, w szczególności o ochronie gatunkowej,
- zrównoważone korzystanie ze środowiska i zasobów,
- kwestie efektywności energetycznej oraz ograniczanie emisji zanieczyszczeń do środowiska.

Informacje najlepiej przedstawić w formie tabeli.

Przykład

Rodzaj oddziaływania	***Charakter, zasięg oddziaływania***	***Środki zapobiegawcze i naprawcze***
Emisja hałasu podczas pracy	*Krótkotrwałe, bliskie –*	*Ogrodzenie terenu budowy, brak robót*

[10] http://ec.europa.eu/clima/policies/adaptation/what/docs/non_paper_guidelines_project_managers_en.pdf

sprzętu budowlanego *(budowa PSZOK)*	*podczas prac budowlanych*	*w porze nocnej.*
Negatywne oddziaływanie na funkcje mieszkaniowe inwestycji obiektów PSZOK	*Długotrwałe, cykliczne w granicach 0-100 m od terenu objętego inwestycją*	Działania organizacyjne: - ustanowienie strefy ochronnej bez zabudowy w pobliżu PSZOK, - kontrola stanu technicznego pojazdów wywożących odpady, - stałe monitorowanie prawidłowości procesów tymczasowego składowania, - mycie pojemników na odpady, - stosowanie cyklicznych deratyzacji i dezynsekcji. Działania inwestycyjne: - nasadzenia zieleni izolacyjnej, - stosowanie technologii ograniczającej powstawanie odorów.
Inne …		

8.4. Oddziaływanie projektu na obszary Natura 2000 i inne formy ochrony przyrody

Należy przedstawić informację, czy projekt (lub jego element) może oddziaływać na formy objęte ochroną w ramach sieci Natura 2000, albo inne formy ochrony przyrody wymienione w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z 16.04.2004 r. (Dz.U.2015.1651 j.t.).
Jeżeli tak - należy podać nazwę oraz numer obszaru Natura 2000 (ewentualnie nazwę innej formy ochrony przyrody) oraz określić możliwe oddziaływania projektu na stan środowiska, w tym w szczególności na gatunki objęte ochroną, ze szczególnym uwzględnieniem dyrektyw:

- nr 92/43/EWG *w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory,*
- nr 2009/147/WE *w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.*

Zabrania się (…) podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

1) *pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub*
2) *wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub*
3) *pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.*

- art. 33, ust. 1 ustawy o ochronie przyrody

Jeżeli projekt jest zlokalizowany poza terenami chronionymi, należy również przeanalizować, czy może on skutkować istotnymi oddziaływaniami na podlegające ochronie siedliska lub gatunki.
W przypadku stwierdzenia istotnego oddziaływania projektu na ww. formy ochrony przyrody, należy opisać zakres ograniczeń, działań kompensujących oraz system monitorowania występujących wpływów.
Szczegółowe informacje dotyczące obszarów Natura 2000 oraz innych form ochrony przyrody można uzyskać na stronach internetowych Generalnej oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (http://natura2000.gdos.gov.pl/ oraz http://rzeszow.rdos.gov.pl/).

9. Analiza ryzyka i wrażliwości

Przeprowadzenie oceny ryzyka ma na celu oszacowanie trwałości finansowej oraz realności celów projektu finansowanego z funduszy UE. Poprzez analizę ryzyka należy przede wszystkim rozumieć identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń. Analiza ryzyka polega na określeniu prawdopodobieństwa jego wystąpienia i jego wpływu na projekt. Ocena ryzyka umożliwia projektodawcy przygotowanie się do sytuacji, gdyby niektóre kluczowe zmienne dotyczące projektu okazały się inne niż przewidywano.
Dogłębna analiza ryzyka stanowi podstawę solidnej strategii zarządzania ryzykiem, którą z kolei uwzględnia się w projekcie. Szczególną uwagę należy zwrócić na kwestie efektywności energetycznej i problemy środowiskowe.

Ocena ryzyka obejmuje dwa etapy:

1) **Analizę wrażliwości**, w ramach której określa się zmienne „*krytyczne*", czyli te, których wahania mają największy wpływ na parametry finansowe i ekonomiczne przedsięwzięcia. Analiza wrażliwości powinna przedstawiać:

a) jak będzie kształtować się wynik finansowy projektu (FNPV) w przypadku:
- zmian nakładów inwestycyjnych w zakresie +/- 20 %
- zmian kosztów operacyjnych +/- 20 %
- oraz zmian popytu lub przychodów (jeśli występują) w przedziale +/- 20 %;

b) jak będzie kształtować się wynik ekonomiczny projektu (ENPV) w przypadku:
- zmian korzyści ekonomicznych w zakresie +/- 20 %
- zmian kosztów i nakładów ekonomicznych +/- 20 %.

Szczególnej analizie powinny być poddane te sytuacje, w których zmiana parametrów w sposób więcej niż proporcjonalny wpływa na finansowy lub ekonomiczny wynik przedsięwzięcia.

2) **Analizę ryzyka**, która obejmuje następujące elementy:
- wykaz rodzajów ryzyka, na jakie narażony jest projekt (możliwe przyczyny wystąpienia trudności),
- uszeregowanie według prawdopodobieństwa wystąpienia i nasilenia skutków; (np. mało, średnio, wysoce prawdopodobne),
- negatywne skutki generowane w związku z projektem, np. w powiązaniu z analizą wrażliwości,
- określenie środków zapobiegawczych i zmniejszających ryzyko, w tym podmiotu odpowiedzialnego za zapobieganie ryzyku i jego skutkom, opis środków prewencyjnych i naprawczych.

Ze względu na znaczenie polityki adaptacji do zmian klimatu w perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2014-2020 obowiązkowym elementem analizy ryzyka jest uzasadnienie w zakresie oceny ryzyka:
- wpływu projektu na zmiany klimatu (np. wielkość emisji zanieczyszczeń do środowiska, „*ślad węglowy*"),
- wpływu zmian klimatu na projekt (t.j. zagrożenia projektu przez klęski żywiołowe, np.: wiatr i wyładowania atmosferyczne, grad, suszę, długotrwałe opady, podtopienia i powódź, osunięcia się ziemi, ekstremalne temperatury itd.).

Informacje najlepiej przedstawić w formie tabeli.

Przykład:

Rodzaj ryzyka	***Prawdopodobieństwo wystąpienia (małe, średnie, duże)***	***Negatywne skutki***	***Środki zapobiegawcze i naprawcze***
demograficzne lub popytowe - zainteresowanie społeczne inne niż przewidywano (zbyt małe lub niezdolność do zaspokojenia popytu) (osoby korzystające, pobór wody, ilość dostarczanych ścieków)	…	…	…
zbyt mała wydajność instalacji	…	…	…
niewłaściwe oszacowanie kosztów projektu	…	…	…
administracyjne i związane z udzielaniem zamówień	…	…	…
konflikty społeczne lub środowiskowe			
związane z budową (opóźnienia, wady)	…	…	…
operacyjne (brak pracowników, wzrost kosztów, komplikacje z użytkowaniem)	…	…	…
finansowe (np. mniejsza lub zwrot dotacji)	…	…	…
wpływ inwestycji na zmiany klimatu (emisje…)	…	…	…
zagrożenia związane ze zmianami klimatu (np. nieodpowiednia analiza zagrożeń) oraz z klęskami żywiołowymi: - …	…	…	…
inne ryzyka (jakie?)	…	…	…

Załączniki:

Analiza finansowa i ekonomiczna w aktywnym arkuszu kalkulacyjnym

Do wersji papierowej studium należy załączyć jego wersję elektroniczną (np. PDF) wraz z analizą finansową i ekonomiczną w aktywnym arkuszu kalkulacyjnym.
Analiza finansowa i ekonomiczna, która jest wymaganym załącznikiem do studium, powinna być opracowana w aktywnym arkuszu kalkulacyjnym, jako materiał niezbędny do oceny projektu.
Przedstawienie arkusza kalkulacyjnego w wersji elektronicznej nie zwalnia z obowiązku zaprezentowania w treści studium analiz i obliczeń z konkretnym uzasadnieniem.

Studium wykonalności powinno zawierać informację o osobie oraz firmie, która je wykonała i powinno być opatrzone podpisami osób upoważnionych do reprezentacji wnioskodawcy.

Autor studium: *imię i nazwisko*: ……..

Firma: …….....

……
podpis

Wnioskodawca:……..

……
podpis